

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

Bakalářská práce

Vánoce v dětských domovech

Vypracovala: Eliška Kostrhounová
Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Bílková Ph. D.

České Budějovice 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, 15. 4. 2024

.....
Eliška Kostrhounová

Poděkování

Ráda bych touto formou poděkovala Mgr. Zuzaně Bílkové, Ph. D. za trpělivé vedení, cenné rady i čas, který mi věnovala během tvorby této bakalářské práce.

Dále děkuji všem respondentům za sdílnost, otevřenost a ochotu podílet se na výzkumu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá Vánocemi v dětských domovech. Teoretická část blíže seznamuje s dětskými domovy a také zohledňuje faktory, které ovlivňují prožívání dítěte, které je umístěno do ústavní výchovy. Dále popisuje tradice, svátky a symboly které jsou součástí adventního času a Vánoc v České republice.

Výzkumná část vznikla pomocí polostrukturovaného rozhovoru s pracovníky dětských domovů. Cílem bylo zjistit následující: Jaké konkrétní tradice dětské domovy dodržují? Jak personál s dětmi komunikuje ohledně existence Ježíška? Je zvýšený kontakt s rodinou? Zda děti jezdí na Vánoce domů? Jaký je průběh Štědrého dne? Jaké organizace poskytují dětským domovům dary?

Ukázalo se, že pedagogičtí pracovníci se snaží o to, aby nebyly děti v průběhu adventu a Vánoc o nic ošizené. V dětských domovech se dodržují rozmanité tradice, zdobí se prostory domova a dárky nosí, stejně jako ve většině rodin, Ježíšek. Jediná odlišnost nastává v čase, kdy probíhá slavnostní večeře. Z důvodů odjezdů některých dětí domů se slaví Vánoce 2×. Dárky dětským domovům poskytuje mnoho organizací, ale také jednotlivci.

Práce je přínosem pro široké spektrum čtenářů a nabízí částečně jiný náhled na oslavy svátků, které většina lidí prožívá v kruhu rodinném.

Klíčová slova: dětský domov, Vánoce, adventní čas, advent, rituály, zvyky, tradice, emoce

Abstract

The bachelor thesis deals with Christmas in children's homes. The theoretical part introduces the children's homes in more detail and also takes into account the factors that influence the experience of a child who is placed in institutional care. It also describes the traditions, holidays and symbols that are part of Advent and Christmas in the Czech Republic.

The research part was developed through semi-structured interviews with staff of children's homes. The aim was to find out the following: What specific traditions do children's homes observe? How does the staff communicate with the children about the existence of Christ Child? Is there increased contact with the family? Whether children go home for Christmas? What is the course of Christmas Eve? What organizations provide gifts to the orphanages?

It appears that the teaching staff make an effort to ensure that the children are not deprived of anything during Advent and Christmas. In the children's homes, various traditions are observed, the homes are decorated and presents are brought, as in the most families, by Christ Child. The only difference is when the festive dinner takes place. Due to some children going home, Christmas is celebrated 2 times. Gifts to the orphanages are provided by many organizations, but also by individuals.

The work is beneficial to a wide range of readers and offers a partially different perspective on the celebration of holidays that most people experience within the family circle.

Keywords: children's home, Christmas, Advent, rituals, customs, traditions, emotions

Obsah

Úvod.....	8
1 Dětské domovy v České republice	9
1.1 Organizační struktura v dětských domovech	9
1.2 Funkce ústavů.....	10
1.3 Příchod dítěte do dětského domova	12
1.4 Práva a povinnosti dětí umístěných v dětských domovech.....	12
2 Emoce v kontextu ústavní výchovy.....	13
2.1 Vyrovnávání se dítěte se ztrátou primární pečující osoby	15
2.2 Vlastní identita	16
3 Význam rituálů v dětském věku.....	17
3.1 Rituály v době adventu.....	19
4 Vánoce a vánoční zvyky.....	19
4.1 Vznik Vánoc.....	19
4.2 Adventní čas.....	20
4.3 Svátek svaté Barbory.....	21
4.4 Svátek svatého Mikuláše.....	22
4.5 Svátek svaté Lucie.....	22
4.6 Štědrý den	23
4.7 Boží hod vánoční.....	24
4.8 Svatý Štěpán.....	24
4.9 Vánoční stromek	25
4.10 Jmelí	25
4.11 Vánoční cukroví	26
4.12 Silvestr a Nový rok.....	26
5 Výzkumné šetření	28
5.1 Cíle výzkumného šetření.....	28
5.2 Metodologie	28
5.3 Etické aspekty	29
5.4 Sběr dat	29
5.5 Analýza získaných dat.....	30
6 Výsledky výzkumného šetření	31
6.1 Organizace dětských domovů	31
6.2 Adventní čas.....	31
6.3 Vánoce	33
6.4 Kontakt s rodiči a odjezdy za rodinou o Vánocích	35

6.5	Grafické znázornění	35
7	Diskuse	38
8	Závěr	41
9	Zdroje	43
10	Seznam obrázků/grafů	46
11	Seznam příloh	47

Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou Vánoce v dětském domově. Jedná se o téma komplexní, a proto je zapotřebí nahlížet na něj z několika různých úhlů.

Do tématu vstupuje mnoho faktorů, které ovlivňují prožívání dítěte a tím pádem celé vnímání tohoto období. První z faktorů, kterému se práce věnuje je fungování dětských domovů. Dětské domovy musí zohledňovat veškerá nařízení a pokyny tak, aby naplňovaly zdravý a bezpečný vývoj dítěte. Toto téma je pokryto v první kapitole a přidružených podkapitolách. Druhá kapitola včetně podkapitol zohledňuje druhý faktor nahlížení, kterým je velká individualita při prožívání situace, která v životě dítěte nastala. Dítě (ať už v jakémkoliv věku) bylo odebráno od primární pečující osoby, která je bezpochyby nezbytnou součástí ve vývoji dítěte. Toto odloučení má velký dopad na dětskou psychiku, která se neustále vyvíjí a má velký vliv následný vývoj a identitu dítěte. Třetím, neméně důležitým, faktorem je význam rituálů, v dětském věku. Toto téma je pokryto a vysvětleno ve třetí kapitole. Dětem, kteří se obecně obtížně orientují v časové posloupnosti, velmi napomáhají rituály. Rituály a tradice jsou zapotřebí k identifikaci se skupinou – v této práci se jedná o rodinu, přesněji rodinnou skupinu v dětském domově. Jsou to rituály spojené s denní dobou, ale také rituály, které nás provází plynutím roku. Mezi které patří také Vánoce, těm se věnuje čtvrtá kapitola a její podkapitoly. Adventní čas je souborem menších tradic a rituálů, které jednotlivé rodiny prožívají individuálně. Právě rodina je nedílnou součástí vánočních svátků a dítě se musí s její absencí umět vyrovnat.

Práce si dává za cíl poznání, jak se k celé této situaci staví dětské domovy. Jaké konkrétní tradice dětské domovy dodržují? Jak personál s dětmi komunikuje ohledně existence Ježíška? Je zvýšený kontakt s rodinou? Zda děti jezdí na Vánoce domů? Jaký je průběh Štědrého dne? Jaké organizace poskytují dětským domovům dary? Jedná se o práci kvalitativního charakteru.

1 Dětské domovy v České republice

Dětské domovy, ústavní zařízení, které slouží pro děti a mladistvé, kterým jejich zákonní zástupci nedovedly nebo nemohly patřičně zaopatřit základní životní standard a potřeby.

Na území České republiky je dle Statistického informačního systému MŠMT k roku 2022/2023 zřízeno 138 dětských domovů. Celková lůžková kapacita je 4890 lůžek a obsazených je v současnosti 4261 míst. V Jihočeském kraji je konkrétně devět zařízení s celkem 275 klienty. V dětských domovech pracují odborní pedagogičtí pracovníci, konkrétněji speciální pedagogové, vychovatelé, asistenti pedagogů a psychologové. (Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele školního roku 2022/2023). Zákon 109/2002 Sb. dle §18 stanovuje, kdo může být pedagogickým pracovníkem v ústavní výchově: „*Pedagogickým pracovníkem zařízení nebo střediska poskytujícího internátní služby může být pouze ten, kdo vedle předpokladů stanovených zákonem o pedagogických pracovnících splňuje předpoklad psychické způsobilosti.*“ Psychická způsobilost se prokazuje před nástupem do zaměstnání případně v průběhu pracovního poměru vzniknely k tomu důvodná pochybnost. Důvodnou pochybností chápeme především jako psychické či fyzické násilí na dětech. Dětské domovy mají pečovat o děti dle jejich individuálních potřeb a mají plnit výchovné, sociální a vzdělávací cíle. Do dětského domova jsou zařazovány děti bez poruch chování od 3 let do 18 let a také nezletilé matky s jejich dětmi (zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů)

1.1 Organizační struktura v dětských domovech

Organizační struktura v dětských domovech vychází ze zákona 109/2002 Sb. – „*Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*“.

Z tohoto zákona vyplývá, že základní organizační jednotkou dětského domova, příp. dětského domova se školou je rodinná skupina. V dětském domově je to nejméně 6 dětí až maximálně 8 dětí na jednu rodinnou skupinu. V dětském domově se školou je minimální počet dětí 5 a maximální počet je 8 dětí na jednu rodinnou skupinu. Minimální počet na jedno zařízení jsou dvě rodinné skupiny a maximálně může být součástí zařízení šest výchovných skupin. Tyto děti musí být zpravidla různého věku a pohlaví, aby byla

zachována heterogenita skupiny, a tak co nejvíce nastíněna rodinná atmosféra. Sourozenci jsou umisťováni do stejné rodinné skupiny. Pokud by nastaly výchovné příčiny, je možné sourozence zařadit do více rodinných skupin (zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů)

V ústavní péči je nastaven denní program, který by měl vycházet ze záměru ústavu. Všechny složky by měly tvořit terapeutické/výchovné prostředí. Pro dosažení symbiotického vztahu mezi personálem a klienty ústavu by měl mít každý určitou odpovědnost na chodu ústavu – tedy prostor uplatnění svých dovedností a předností. Matoušek (1995) uvádí, že pokud se klienti ústavní péče mohou podílet na provozu ústavu a ovlivňovat tak své životní prostředí, stává se pro ně ústav, resp. dětský domov příjemnějším místem pro život. Dále také uvádí, že by vedení mělo podporovat jakékoliv návrhy na zlepšení či úpravu provozu a mělo by vynaložit snahu tuto iniciativu podněcovat.

Pokud podmínky dětského domova dovolují dojíždět dětem a mládeži do jiné vzdělávací instituce (ZŠ, SŠ, SOŠ, ZUŠ atd.), je to pro jejich vývoj vhodnější. Stále je udržován styk s okolním světem a oslabují se vazby a závislost na „umělém“ ústavním světě (Matoušek, 1995).

1.2 Funkce ústavů

Funkce ústavů je úzce spjata s organizační strukturou ústavní péče. Obojí si dává za cíl zdravý, bezproblémový, všestranný vývoj a prospěch jedince.

Na funkce ústavů (přesněji dětských domovů) je možné nahlížet z dvou perspektiv. Jednou z nich je zájem společnosti, který mívá často přednost před druhým způsobem nahlížení, a je tím je zájem jedince, individua. Kvůli tomu se možnosti, kterých by mohl klient využít, zužují. Z pohledu jedince je nejpodstatnějším měřítkem ústavní výchovy respekt k vlastní volbě a v rámci možností k osobní svobodě (Matoušek, 1999).

Matoušek (1999) ve své knize o ústavní péči popisuje tři hlavní funkce ústavů:

1. Podpora a péče

- Tato funkce je neopomenutelná ve všech formách ústavní péče. Avšak v zařízeních, které poskytují chybějící zázemí, tedy náhradu za nefunkční nebo chybějící rodinu, bez kterého se klient nemůže obejít, má tato úloha

dominantní postavení. V případě nezajištění tohoto hlavního pilíře, by byla životní kvalita jedinců neúměrně nízká a mohla by mít fatální dopad na jejich život. Hovoříme zde o: dětských domovech, kojeneckých ústavech, ošetrovatelských ústavech apod.

2. Léčba, výchova a resocializace

- V tomto případě se jedná o úsilí o změnu stavu a přístupu jedince. Pracuje s předpokladem, že klient opustí ústav v jiném (ideálně v resocializovaném) stavu, než v jakém byl do péče přijímán.

3. Omezení, vyloučení a represe

- Tato funkce má největší význam v zařízeních, kde jsou klienti bez dobrovolného souhlasu a představuje pro společnost funkci ochrannou. Hovoříme zde především o: věznicích, psychiatrických zařízeních s nedobrovolnými pobyty atd...

Tyto funkce by se měli ve kterémkoliv zařízení propojovat a prolínat. S tímto předpokladem je možné jedincům poskytnout komplexní, efektivní péči a zázemí (Matoušek, 1999).

Jánský (2014) uvádí, že klíčovým úkolem zařízení, které poskytují dítěti péči mimo vlastní rodinu, je zajištění nestresových, bezpečných a kvalitních podmínek. Pouze za těchto předpokladů se může jedinec nadále vyvíjet. Jedná se zde především o vytvoření pozitivních emočních vztahů, které umožňují dítěti důvěřovat dospělé osobě. K dosažení těchto podmínek prokazatelně pomáhá přeměna ústavů z internátních na rodinné typy zařízení. V rodinných skupinách je možné dosáhnout komplexního a co nejvíce přirozeného prostředí (tj. malé skupinky dětí v rozdílném věku). V tomto prostředí lze uplatňovat přirozené vztahy, které se více přibližují komunikaci v rodině. Lépe se v těchto podmínkách rozvíjí schopnost sociální komunikace včetně rozdělení práv, povinností a odpovědností. Díky zajištění kontaktu mladších a starších dětí se mohou efektivněji kultivovat rodičovské postoje a mechanismy ochrany dítěte, které jsou předpokladem pro budoucí celistvé začlenění do běžné společnosti.

Ústavní výchova by měla propojovat svoje funkce a povinnosti tak, aby byl jedinec, který opustí ústavní výchovu, schopen a připraven samostatně zvládat běžné nároky každodenního života (komunikace s úřady, hospodaření s penězi, zvládnutí určité psychické zátěže atd...) (Jánský, 2014).

1.3 Příchod dítěte do dětského domova

Každé dítě na svět přichází s životní potřebou – dobře se narodit. To znamená narodit se do rodiny, kde bude vítané, chtěné a obklopené láskou. Toto jsou předpoklady pro kvalitní a všestranný rozvoj. U dětí v dětském domově není tato potřeba zcela naplněna (Matějček, 2008).

Před příchodem nového člena dětského domova je dobré, připravit na tuto situaci všechny zúčastněné aktéry (dané dítě, pracovníky, ostatní děti) a tak zajistit co nejhladší průběh vstupu do instituce. U dítěte, které do dětského domova přichází mohou vznikat více či méně reálná očekávání. V každém případě bude cítit nejistotu, zda se začlení do kolektivu nebo zda si na nový domov zvykne. U pracovníků vyvstávají podobné otázky. Zda si dítě dobře zvykne a jak ho přijmou ostatní děti. Další nejistotou na straně pracovníků může být, jak na ně bude jedinec reagovat. U ostatních dětí převládá zvědavost. Jaký asi bude? Budeme si rozumět nebo se budeme spíše hádat? Vychovatel je v této situaci jedním z těch, který může příchod ulehčit. Sakasková (2012) doporučuje, aby bylo pro nové dítě vyčleněno dostatek času na aklimatizaci. Pokud okolnosti dovolí, je nejlepší, aby jedinec přijel v dopoledních hodinách, kdy je v dětském domově větší prostor a klid, protože jsou ostatní děti ve škole. V tomto případě si může dítě v klidu a ve svém tempu prohlédnout místo, kde bude nově bydlet. Ale také zaměstnanec není tak často vyrušován jinými organizačními záležitostmi. Je na pracovníkovi, aby dal dítěti najevo, že jej přijímá a je otevřený všem prožitkům a pocitům, tedy aby projevil empatii. Při následném představování dítěte ostatním členům rodinné skupiny je vhodné zařazení specifického rituálu. Může se jednat o uvítací dárek, společnou hru apod...

1.4 Práva a povinnosti dětí umístěných v dětských domovech

Dohoda jasných pravidel a sankcí je naprosto stěžejním prostředkem pro kvalitní fungování domova. Pavlas Martanová (2012) uvádí, že u dětí umístěných do dětských domovů je pravděpodobnější a také obvyklejší testování hranic a limitů, které mohou překračovat.

Práva osob umístěných v ústavní péči také stanovuje zákon 109/2002 Sb. Děti s nařízenou ústavní výchovou mají právo na zajištění plného a přímého zaopatření, nesmí být opomenuta jejich lidská důstojnost a je zapotřebí klást důraz na rozvoj tělesných, duševních a citových schopností. Dalším neopomenutelným právem je právo na umístění se svými sourozenci, pokud tomu nebrání závažné okolnosti a vztahy sourozenců. Právo

na svobodu v náboženství je také součástí zákona. Velmi důležitým právem je také nárok na podporu a pomoc po ukončení pobytu v zařízení, která má podporovat reintegraci dítěte do společnosti nebo rodiny. Dítě či mladistvý má nárok na informace o stavu svých úspor či pohledávek. Úplné znění těchto práv k nalezení v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

S každým právem se pojí určité povinnosti, proto také děti s naříznou ústavní výchovou mají své povinnosti, mezi které se řadí například dodržování pořádku a kázně, plnění pokynů a příkazů zaměstnanců zařízení. Je dbán důraz na šetrné zacházení se svěřenými věcmi a také na ochranu cizího majetku. Dodržování zásad slušného jednání s osobami, s nimiž přichází do styku v zařízení, je také zjednou povinností dítěte či mladistvého. Dále je zapotřebí, aby byly dodržovány předpisy, s nimiž byl jedinec seznámen k ochraně svého zdraví a zdraví lidí ve svém okolí. Děti a mladiství mají povinnost podrobit se na výzvu ředitele testu na alkohol či jiné návykové látky i za předpokladů, že je k tomuto testu zapotřebí odběr krve. V případě, že by se u dítěte/mladistvého nacházel předmět, který ohrožuje výchovu či zdraví, má povinnost předat tuto věc na výzvu ředitele do úschovy. Doba úschovy nesmí být delší nežli doba pobytu jedince v zařízení. V případě ukončení pobytu musí být tyto předměty jedinci či osobě odpovědné za výchovu vydány. Úplné znění těchto povinností k nalezení v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

2 Emoce v kontextu ústavní výchovy

Jedinec umístěn do ústavní péče se během života potýká s mnohými nástrahami a otázkami, které pramení z odloučení. Úzkost (anxiozita) = „*Stav bezpředmětného strachu, kdy jedinec cítí vnitřní napětí, neklid a obavy bez znalosti objektu, který je vyvolává, hlavní příznak úzkostných poruch a některých psychóz.*“ (Kroupová, 2016, s. 183).

Důvěrný vztah s primární pečující osobou je základní potřebou novorozence – jedná se o vztah, který je opravdový a blízký. Tento vztah je základem pro pocit bezpečí a lásky, tedy jedna ze základních biologických potřeb. Dotek od člověka, který je pro dítě blízký, umocňuje vnímání onoho kontaktu a prohlubuje vztahové vazby (Herman, 2014).

U dětí a mladistvých, kteří se ocitli v ústavní péči, často dochází k prožitku intenzivního strachu, bezmoci, pocitu ohrožení vlastního života a dále k nemožnosti ovlivnit nastalou situaci. Tito jedinci si do života odnáší mimo jiné trauma, které se může v průběhu celého života vynořovat jako posttraumatická stresová porucha. Mezi symptomy posttraumatické stresové poruchy se řadí: hypersenzitivita, nízká frustrační tolerance, problémy s adaptací, vztahové problémy, úzkost aj... (Jochmannová, 2021). Úzkost je u dětí také často projevoována pláčem a smutkem, kterou zapřičiňuje odloučení, nejistota a další traumata. Pláč je často jediným nástrojem dítěte, jak upozornit na své potřeby a nepohodlí (Kubičková, 2011). Za veškeré fyzické projevy úzkosti (bolest břicha, zhoršené dýchání apod.) může „bezpečnostní systém“, který má za úkol povzbudit činnost našich obraných reakcí. Obrannými reakce mi jsou: útok, útek a útlum (projevující se jako zamrznutí). Dalšími projevy mohou být sucho v puse, bolest žaludku, střevní potíže či nevolnost. Tělo a myšlenky jsou propojené, a proto se ovlivňují navzájem (Cohen, 2015)

Matějček (2008) popisuje důležitou vázanost k mateřské osobě. Tato vázanost k lidské osobě u člověka nastává jako první a následně poté dochází k vývoji pohyblivosti jedince. Pohyblivost napomáhá dítěti utéct za bezpečím. U zvířat nastává tento vývoj opačně, jejich pohyb není závislý na vztahu k dospělým osobám. Pro dítě je životně důležité, aby získalo ve vztahu s primární pečující osobou pocit důvěry, aby mělo možnost poznávat, a tak se ujistit, za jakých okolností je tato osoba schopna zbavit je úzkosti. Na základě tohoto vztahu si dítě vytváří spolehlivé citové základy, které jsou dobrým předpokladem pro schopnost učit se.

Do 6let věku se u dítěte vytváří přístup k životu. Na tento přístup má největší vliv samozřejmě výchova. Většina věcí v souvislosti s dítětem je posuzována výkonově (chůze, psychologický vývoj, délka spánku, známky ve škole atd...). Po odvedeném výkonu nastává pro dítě kýžená odměna. V ostrých případech se dítě rychle naučí, že ho mají blízké osoby rády pouze tehdy, podá-li dobrý/očekávaný výkon. K interiorizaci onoho vnitřního a nevědomého nastavení dochází již v průběhu dětství (Herman, 2014).

Kubičková (2011) se věnuje ve své publikaci potřebám jedinců v institucionálních podmínkách. Popisuje faktory, které se podílejí na reedukaci dětí a mladistvých v institucionální péči. Mezi tyto faktory se řadí například: režim, pravidla, individuální přístup, důraz na vzdělávání a také na trávení volného času. Také zmiňuje specificky

a individuálně zaměřené terapeutické aktivity. Avšak, pokud není zajištěna emocionální podpora blízkého člověka nemají tyto aktivity nadměru velký význam. Díky přítomnosti blízké osoby si může jedinec snadněji osvojovat pravidla a také si může lépe vybudovat vnitřní motivaci, protože je zde někdo, kvůli komu má cenu se vzdělávat nebo případně změnit své chování. Děti nejvíce potřebují jistotu ve vztazích s blízkými lidmi (Matějček, 2008). Pevný vztah se dle Kubíčkové (2011) tvoří pomocí porozumění procesu vzniku jedincova problému. Je zapotřebí, dítě či mladistvého přijímat i s jeho negativními stránkami osobnosti. Pro pečující osoby/vychovatele je důležité pochopení chování dítěte. Toto pochopení poté pomáhá zbavit se negativních emocí ve vztahu k dítěti. V ústavní péči mohou pracovníci navázat profesionální vztah, který je potřebný, ale nedokáže zastoupit blízký a pevný vztah, který zabezpečí optimální vývoj dítěte. Kubíčková (2011) dále hovoří o tom „*jak se dětské domovy podíli na rozvoji depriváční zkušenosti a jaký celkově negativní dopad na dítě mají*“. Ústavní výchova je v určitých případech reálným a dobrým východiskem, ale nejedná se o optimální řešení (Jánský 2004 in Kubíčková 2011).

2.1 Vyrovňávání se dítěte se ztrátou primární pečující osoby

Odloučení či úplná ztráta rodiče tzn. primární pečující osoby je zdrojem traumatizace dítěte.

Dítě nemá prostředky k tomu, aby vzniklou situaci ovlivnilo a zvrátilo průběh odlučování. Levin a Kliengelová (2012) in Matoušek (2017) píší, že ztráta a odloučení je bezpochyby emotivní zkušenost nejčastěji spojená s emocí, která se nazývá zármutek. Zmiňují, že zármutek lze prožívat bez traumatického dopadu, a to například v případě očekávaného úmrtí rodinného příslušníka, tj. rodiče. V případě, že je oddělení náhlé a dochází k němu bez přípravy, dítě se dostává do náhradní výchovy/prostředí, dochází u něj ke strachu z budoucnosti.

Mezi zármutkem a traumatem nalezneme zásadní odlišnosti. Zármutek je doprovázen smutkem a jedinci, kterého zármutek postihne, s ohledem na jeho povahu, pomůže, pokud o svém trápení mluví. Tato emoce nemá negativní vliv na vnímání sebe samého. U zármutku časem dochází k návratu do normálu a stabilizaci jedince. Trauma je úzce spojeno s intenzivním strachem, který je doprovázen zármutkem. V případě traumatu je pro jedince obtížné o situaci a pocitech mluvit a je bezprostředně doprovázeno pocíty osamělosti, ztrátou bezpečí a bezmocí. Běžnými symptomy nezpracovaného

traumatu jsou flashbacky, stavy vyděšení. S těmito stavy lze pracovat pomocí terapeutického procesu (Steele, Raider in Levine, Klineová, 2012). Jednou z nejeftivnějších forem předcházení pozdějším symptomům spojeným s traumatem a duševní nerovnováhou je pomoci dítěti vybit přebytečnou energii (Levine, Klineová, 2014).

Terapeutická podpora dětí má dle Zieglera (in Matoušek, Pazlarová, 2014) tři hlavní oblasti, kterými jsou:

1. Rozum a poznání

- Díky těmto prostředkům lze dítěti pomoci změnit nahlížení na trauma do úměrné a přijatelné perspektivy.

2. City

- Zde se jedná především o práci s emocemi, pomocí kterých lze zpracovat afektivní reakce na traumatickou zkušenost. Snaží se dítě naučit práci s vlastními emocemi (umět emoce identifikovat a usměrnit).

3. Chování

- Snaha o nalezení nových způsobů jednání a reakcí na stresové situace. Práce na eliminaci nežádoucího a neefektivního chování.

2.2 *Vlastní identita*

V návaznosti na vliv úzkosti, která má dopad na osobnost jedince je následně zapotřebí věnovat se také identitě jedince, který s v průběhu života ocitl v ústavní péči. Identita nebo také vnitřní já, pojetí sama sebe, totožnost. Identita je jednou ze základních psychických potřeb člověka, která se podílí na celkové životní spokojenosti (Matějček, 2005).

Totožnost vzniká postupně. Proto je zapotřebí, abychom výchovně co nejpozitivněji působili na její vývoj. Vliv mají drobné akce a reakce během dne, ty mají často větší dopad nežli slova. Má-li se lidská osobnost správně vyvíjet, je zapotřebí pozitivní identity, ale nelze se obejít bez negativního vymezení. V nejlepším případě bude člověk sám sebe přijímat jako hodnotnou bytost a toto pojetí se promítá také do postoje k druhým lidem, což vede k uspokojivému společenskému zařazení (Matějček, 2005). Také Langmeier a Krejčířová (2006) ve své publikaci uvádějí, že jedinec, který si sám sebe necení (podceňování, malá sebeúcta atd...), má problémy ve styku s druhými lidmi. Toto vnímání může mimo rodičů značně ovlivnit také škola. Protikladem identity je

anonymita. Tedy, že nejsme přijímáni individuálně a nemáme společenskou stránku osobnosti. K identitě se váže několik vnějších znaků, které lidskou osobu charakterizují. Řadí se mezi ně: jméno, národnost, mateřský jazyk, rodinný původ atd... O vlastní původ se dítě začíná zajímat kolem 10. a 11. roku života (Matějček, 2005). Při nástupu do školy dítěti chybí introspektivní zaměření – zaměření se sám na sebe. Okolo desátého roku se toto introspektivní zaměření začne projevovat a dítě se více zamýšlí nad svým vnitřním stavem. Jedním z projevů introspektivního zaměření je spontánní sebereflexe. Můžeme mluvit o „mentalismu“ starších školáků, tedy o tom, že více hovoří o svých pocitech, vlastnostech a schopnostech než o vzhledu a vlastnictví (Langmeier, Krejčířová, 2006). Okolo 11. až 12. roku dochází k úpadku sebehodnocení a toto hodnocení se stává diferencovanější. Oproti tomu v mladším věku je toto posuzování více globální a méně kritické (Muldoon, 2000 in Langmeier, Krejčířová, 2006).

V případě dětí umístěných do kojeneckých ústavů, následně do dětských domovů či případně do adoptivních nebo pěstounských rodin, je zvláště důležité s nimi o jejich situaci citlivě komunikovat a nezatajovat jim žádné informace. V případě tajení původu a dalších zásadních informací o jedinci, může mít v okamžiku prozrazení či vypátrání pravdy zásadní vliv na jeho/její již vytvořené vztahy k okolí a v neposlední řadě má toto zjištění velký vliv v pojetí sama sebe. Není žádoucí dítě vystavovat zvýšenému zájmu okolí a je dobré ho v případě jeho „odlišnosti“ představující jeho původ a dětství, chránit (Matějček, 2005).

3 Význam rituálů v dětském věku

Značný vliv na vývoj jedince mají rituály (tedy rutinně opakující se úkony v průběhu dne nebo roku). Pomáhají dítěti chápat identitu (nastavení) skupiny a tím pádem se jedinci daří vytvářet si také identitu vlastní, která se ztotožňuje s identitou skupiny, ve které se nachází nebo se s ní právě naopak neztotožňuje.

Rituály – tedy pravidelné úkony, které poskytují předvídatelnou strukturu dne, svátků, oslav atd... Rituály jsou pro dítě bezpečným vodítkem, které ho provádí celým dnem a tato předvídatelnost podporuje raný vývoj dítěte. Díky tomu, že je dítě účastno specifických rituálů si lépe uvědomuje, že je členem rodiny či skupiny (Spagnola Fiese, 2007). Existenci rituálů nalezneme ve všech kulturách a dotýkají se každého člověka. *„Bez pevně daných podob smysluplných rituálů bychom všední den, tak i život ve společnosti prožívali nekonečně komplikovaně.“* (Kunze, Salamander, 2011)

Rituály mohou také sloužit k vymezení rolí ve skupině (tj. rodině). Díky tomu, že se jedná o stálé a opakované činnosti, jedinci lépe chápou nastavení skupiny, které napomáhá také k uchopení vlastní identity a posiluje nezbytný pocit sounáležitosti (Wolin, Benett, 1984). Například rituál každodenní společné večeře je pro jedince v dětském věku podstatnou složkou při rozvoji řeči a slovní zásoby a také napomáhá pochopení významu diskuze či rozhovoru. S rozvojem řeči nepochybně napomáhá také pravidelné čtení knih, které navíc podporuje také vztah mezi rodičem a dítětem a je prokazatelně prospěšné pro rozvoj ranných čtenářských dovedností a budování čtenářských návyků. Následné povídání si o příbězích posiluje dovednost bohatého a popisného vyprávění (Spagnola Fiese, 2007).

Fise (2002) in Spagnola & Fise (2007) uvádí, že čtyřleté děti, kterým rodina zařadila pravidelné rituály do každodenního života po dobu alespoň pěti let, vykazovaly lepší výsledky v standardizovaných testech studijních předpokladů nežli děti z rodin bez pravidelných rutinních úkonů. Děti lépe chápaly potřebnost pravidel a struktury včetně dodržování pokynů. Také Wolin & Benett (1984) potvrzují, že díky rituálu dítě sbírá nové zkušenosti, které umožňují učení. Dítěti napomáhá pochopit vztah společnosti k širší kultuře.

Narozeniny, rodinné slavnosti, církevní svátky (Vánoce, Velikonoce...) – příklad rituálů, které jsou součástí každoročního průběhu roku. Zde se funkce shodují s rituály všedního dne. Tyto funkce jsou:

- lepší orientace v čase,
- poskytnutí bezpečí,
- posilování pocitu vlastní hodnoty,
- posilování pocitu sounáležitosti ke skupině (Kaufmannová-Huberová, 1998).

Kaufmannová-Huberová (1998) zmiňuje také význam rituálu v krizových situacích a při řešení individuálních problémů. V tomto případě vznikají rituály častěji spontánně a napomáhají k překonání vzniklé situace. Tyto krizové rituály by měly splňovat následující kritéria:

- dodání osobní síly k překonání krize či problému,
- pomoc při překonávání strachu,

- usnadnění připuštění si strachu a jeho zpracování,
- umožnění lepší orientace ve vzniklé situaci a nové osobní nastavení.

3.1 Rituály v době adventu

Během adventního času je prostor pro mnoho rituálů, které mají slavnostní (výjimečný) nádech. V každé rodině jsou adventní rituály rozdílné, ale přesto mají společného jmenovatele. Některé rodiny přebírají rituály po generace, jiné rodiny si vytváří vlastní, pro ně přínosně, nové rituály. Pro děti je obzvlášť významné opakovat každý rok ty samé tradice. Například společné zdobení adventního věnce nebo vánočního stromečku. Tento rituál prohlubuje vztah mezi dítětem a rodičem a rozvíjí motoriku a představivost. Je vhodné, aby se angažoval každý člen rodiny. V tomto případě se může tento čas stát naplněným rituálem. Jestliže v rodinách chybí jeden z hlavních členů (v důsledku rozvodu nebo úmrtí) je možné a zcela běžné, že bude trvat pár let, nežli se najde rituál nový, pro všechny přínosný (Kaufmannová-Huberová, 1998).

Kunze a Salamander (2011) zmiňují, že také rozsvěcení světýlek na vánočním stromečku má svůj rituální význam. Jedná se o rituál z dávných dob. Naši předkové zapalovali v období zimního slunovratu (dnes spojovaného s oslavou Vánoc) ohně na kopcích. Projevovali tím svou radost z návratu slunce a také tepla a světla. Také rozbalování dárků je rituálem. Aby bylo rozbalování napínavé a opravdu vyvrcholením celého štědrého dne, je nejlepší, když rozbalování probíhá postupně. Každý rozbalí vždy jen jeden dárek a takto stále dokola. Tento způsob dovoluje naplněné prožití tohoto okamžiku.

4 Vánoce a vánoční zvyky

Vánoce – jeden z velmi emocemi překypujících svátků. Říká se, že o Vánocích má být rodina a blízcí pohromadě. Během Vánoc společnost dodržuje mnoho tradic (rituálů), které jsou spojeny s hromadným setkáváním a obdarováváním se.

4.1 Vznik Vánoc

Stejně jako ostatní křesťanské svátky, také Vánoce jsou spojeny s přírodním cyklem roku. Vavřínová (2001) uvádí, že jsou Vánoce relativně mladým svátkem, jelikož první oslava narození Krista proběhla 25. prosince 354 našeho letopočtu v Římě. Tyto slavnosti měly mít poslání rozvíjet Velikonoční svátky a tajemství, které je s nimi spojené, tedy z mrtvých vstání Ježíše Krista. Od 7. století našeho letopočtu se stal

25. prosinec součástí západní církve, se kterým jsou spojené oslavy Narození Páně a stal se také jedním z mezníků církevního roku.

„Nativitas“ latinsky Vánoce znamená v překladu narození. Původ českého slova Vánoce pochází ze staroněmeckého „Wihnahten“, kdy se „Wiha“ překládá jako světit a „nacht“ jako noc, tedy v českém překladu se jedná o svatou noc (často také svato vánoční noc). Tato noc představuje Ježíšovo narození a s ním zrození jeho poslání. Kristovo narození se v západní církvi, do které spadá také Česká republika, již obvykle slaví v noci z 24. na 25. prosince. Východní církve mají oslavy Vánoc spojené se svátkem Zjevení Páně, které připadá na 6. ledna. Příkládají větší důraz na spojení božského a lidského, kdežto na západě se kladl důraz na skromné podmínky, ve kterých přišel Ježíš na svět a také se kladl důraz na podstatu lidského darování života (Vavřínová, 2001).

4.2 Adventní čas

Advent, doba předvánoční – tento čas slouží jako prostor pro fázi příprav na zrození Ježíše Krista. Toto období v roce je nejvíce spojené s tradicemi, rituály a přípravami na jakousi přeměnu.

Povětšinou toto období nastává již koncem listopadu, kdy přichází první adventní neděle ze čtyř. V roce 2023 připadá Štědrý den na neděli, v tomto případě je Štědrý den čtvrtou adventní nedělí. S každou touto nedělí se pojí zapalování jedné svíčky na adventním věnci, který má tradičně tvar kruhu a je pojen s červenou a zelenou barvou. Kruh má symbolizovat cestu slunce a také věčnost, nekonečnost. Dle tradic by se u zapalování svíčky měla sejít celá rodina a strávit tak chvíli času společně a v poklidu. Toto předvánoční období se by se také mělo pojit s postním obdobím. Dříve lidé přestávali tančit a nepořádaly se ani svatby. Z toto vyplývá, že je toto období spojené s klidem, odpočinkem, mírem a pohodou. Advent a Vánoce jsou také brány jako svátky naděje a světla, jelikož Ježíš přinesl spásu a ukázal lidem směr, jakým by se měli ve svém životě ubírat (Trnková, 2009). Adventní čas by měl být, proto pojímán také jako prostor pro zpomalení a ohlédnutí se za uplynulým rokem. Není chybou, pokud se v této reflexi jedinec rozhodne ubírat se jiným nežli dosavadním směrem. V dnešní době jsou tyto svátky také symbolem rodiny, ke které se váže společně strávený čas, který má čím dál větší hodnotu (Kindlová, Boledovičová, 2022).

Pokud ohlédneme od duchovní stránky adventu, nastává také čas zdobení a zvelebování svých domovů a zahrad, pečení mnohých druhů cukroví a úklidu domova.

V neposlední řadě jsme si zvykli na ozdobné balení dárků, pomocí kterého dáváme najevo, že nám na obdarování záleží.

4.3 Svátek svaté Barbory

Svátek svaté Barbory je jeden z prvních svátků v době adventního času. Jeho oslavy připadají na předvečer 4. prosince.

Svatá Barbora – světice, patronka horníků, a dělostřelců. Žila ve 3. století př. n.l. Dle pověsti měla velmi nemilosrdný osud. Její vlastní otec jí nechal zavraždit, jelikož se nechtěla provdat za pohana. Stala se křesťankou a toužila zůstat nevěstou boží. Byla zatknuta a mučena. Poté jí otec sťal hlavu. V tom okamžiku do otce udeřil blesk a byl také zabit (Jiroušková, Lišková, 2022).

V předvečer svátku svaté Barbory, tedy 3. prosince, vycházely do ulic Barborky. Zpravidla chodily po skupinkách třech až šesti dívek (Vavřinová, 2001). Mladé dívky, které byly oblečené do bílých volných šatů a v pase měly uvázanou modrou a červenou stuhu. Aby je nikdo nepoznal, mívaly občas zakrytý obličej, ať už bílým závojem nebo například dlouhými vlasy sčesanými dopředu. Na hlavě nosily věneček z listí a dostupného kvítí. Ruce mívaly plné. V jedné ruce držely metlu a v té druhé košík s jablky, ořechy a jinými drobnostmi. Trnková (2009) uvádí, že právě v tento večer (3. prosince) spouští svatý Petr z nebe žebřík nebo zlatý provaz, po kterém Barborky snesou a navštěvují poté děti. Děti se jich bály, protože ti, kteří zlobily, dostaly vyšleháno metlou, ale ty hodné dostaly naopak drobnou odměnu za jejich chování. Jenže málo které dítě si mohlo být s čistým svědomím jisté, že za celý rok ani jednou nezazlobilo. Starší dívky si na Barbořin svátek nařezaly větvičky třešní na doma do vázy. Tradovalo se, že ta dívka, která bude mít o Vánocích tyto větvičky rozkvetlé, se v následujícím roce stane vdanou paní (Trnková, 2009). Tento zvyk se hojně dodržoval do 19. století (Kindlová, Boledovičová, 2022).

Také muži si v tento svátek přišli na své. Zejména ti ve větších městech. Neboť ženy měly z rána povinnost v tento den podarovat tři muže. Dva z těchto mužů mohli být příbuzní, ale třetí muž musel být cizí. Ženy proto sháněly muže i na ulicích a často se o ně také přetahovaly. Jelikož se jednalo o známý a oblíbený zvyk, někteří muži se záměrně procházeli před domácnostmi, o kterých věděli, že je dobře pohostí (Jiroušková, Lišková 2022).

4.4 Svátek svatého Mikuláše

Svátek svatého Mikuláše připadá na 6. prosince. Jeho oslavy a tradice a ním spojené probíhají ale o den dříve.

Svatý Mikuláš je historicky podloženou postavou. Byl narozen v Řecku v druhé polovině 3. století n. l. Začátkem 4. století n. l. se stal biskupem v Myře v tehdejší Lykii (dnes se jedná o území Turecka). Společností byl velmi oblíben kvůli své moudrosti a štědrosti, se kterou se váže také dobročinnost. Věnoval pozornost druhým, pomáhal nemocným, chudým a nespravedlivě odsouzeným (Trnková, 2009). Tradice předávání si drobných darů a pochoutek na svátek svatého Mikuláše nejspíše vychází z legendy o tom, jak biskup obdaroval tři chudé dívky, které tak zachránil před prací v nevěstinci (Vavřínová 2001). Za pár let poté, co se stal biskupem byl uvězněn v žaláři a mučen kvůli své víře. V jeho době bylo křesťanství zakázané a příslušníci tohoto náboženství byli pronásledováni a trestáni. Zemřel 6. prosince v polovině 4. století.

V předvečer jeho smrti, tedy 5. prosince, dříve chořoval celý Mikulášský průvod. V ulicích bylo možné potkat masky jezdců, myslivců, Turků nebo například kobyly. Dnes jsou pro nás tyto masky spíše symbolem masopustního průvodu. Do dnešního dne zůstal v doprovodu Mikuláše pouze anděl a čert. Tento průvod obcházal jednotlivé domy a podle místních tradic probíhaly jednotlivé návštěvy domovů. Pokud byly děti celý rok hodné, dostávaly různé pochutiny nebo drobné hračky. Díky těmto drobným darům se lidem rychleji krátí čas do Štědrého dne (Trnková, 2009). Podle Kindlové, Boledovičové (2022) do domu vcházal pouze Mikuláš, který dětem rozdával sladkosti a cukroví. Jiroušková a Lišková (2022) vysvětluje, proč se nadílka rozdává o den dříve. Je to z toho důvodu, že v minulosti nezačínal den ránem, ale za začátek nového dne byl považován okamžik, kdy se na nebi objevila první hvězda. V této době začala také vznikat tradice mikulášské nadílky. Dnes vnímáme jako počátek nového dne ranní rozbřesk, ale tradice nadělování nadílky v předvečer 6. prosince nám již zůstala.

4.5 Svátek svaté Lucie

Svátek svaté Lucie připadá na 13. prosince.

Svatá Lucie – připomínána jako panna a mučednice. Žila ve 3. století na Sicílii (Jiroušková, Lišková, 2022). Traduje se, že Lucie byla zbožnou křesťankou původem z bohaté rodiny. Rozhodla se pro panenský život zasvěcený bohu. Z tohoto důvodu rozdala svůj majetek chudým a chtěla žít skromným životem společně s Bohem. V době

pronásledování křesťanů odmítla sňatek a v okamžiku kdy jí rodina vybrala pohanského nápadníka přistoupila k radikálnímu řešení. Vypíchla si své oči – šlechtic, který se měl s Lucií oženit na ní nejvíce obdivoval právě oči. Dle legendy se stal zázrak a Panna Maria jí zrak vrátila. Právě kvůli své víře byla mučena a popravena (Trnková, 2009). V některých zemích byla svatá Lucie o mnoho oblíbenější než svatý Mikuláš. Vavřínová (2001) uvádí, že důvodem její oblíbenosti je, že je jedna z mála historicky doložených žen a zemřela mučednickou smrtí pro svou víru. Svátek svaté Lucie připadá na den její smrti, a to na 13. prosince. Lucie podle legendy dokázala ochránit proti zlé moci a umí odvrátit čary a kejkle. Je považována za ochránkyni pradelen, jelikož podle mýtů konala pokání v poustevníkově jeskyni jako přadlena. Na svátek svaté Lucie pradeleny nemohou příst, nebo by se jim příze zacuchala a prádlo by se zašpinilo. Dále se nesmělo drát peří, aby ho ženám nerozfoukala. Noc před jejím svátkem je považována za noc čarou. Na znamení její panenské čistoty je Lucie vyobrazována v bílých šatech a v pase má rudou mašli na památku prolité krve (Trnková, 2009).

Na podvečer 13. prosince chodil průvod masek po vesnici a navštěvoval chalupy. Tento průvod vedla dívka převlečená právě za sv. Lucii. V průvodu mohly být také tzv. Lucky – další mladší dívky převlečené v bílém rouchu a s maskou na obličej (Vavřínová, 2001). Svatá Lucie tak měla v chalupách kontrolovat, zda již hospodyně začala s předvánočním úklidem. Do dob 1. světové války byl také v našich zemích rozšířen zvyk spojený s touto postavou. Po skončení 1. světové války se zvyk obnovil pouze v několika málo oblastech v České republice a také se jeho prožívání lišilo kraj od kraje (Kindlová, Boledovičová, 2022). Jméno Lucie znamená „plná světla“ a traduje se, že: „Svatá Lucie noci upije“ a zimní den by se tak měl začít prodlužovat (Vavřínová, 2001). Dnes je ale známé, že se den začne prodlužovat až s příchodem zimního slunovratu, tedy okolo 21. až 22. prosince).

4.6 Štědrý den

Štědrý den je posledním dnem adventu. Tento významný den se slaví v předvečer narození Ježíše Krista, tedy 24. prosince, a oslavuje příchod spasitele (Trnková, 2009).

„Liturgicky se Štědrý den, připadající na předvečer svátku Narození Páně, označuje v západní církvi jako vigilie, tedy předvečer slavnosti.“ (Vavřínová, 2001). Aby lidé zachovali a přivolali bohatou úrodu dodržovali mnoho rituálů. Jiroušková a Lišková (2022) píší, že se nesměli rušit duše zemřelých dále bylo zapovězeno se hlasitě smát nebo

zpívat a v neposlední řadě nebylo přípustné vynášet v tento den popel nebo vylévat vodu. Ve víře ve staré křesťanské tradice se dodržuje přísný půst. Před bohatou večeří si lidé odříkávali po celý den jídlo a některé nápoje. Tato tradice vznikla z touhy po poděkování za nejcennější dar a jednalo se o oběť bohu, který lidstvu seslal svého Syna (Vavřínová, 2001).

Vánoční neboli štědrovečerní večeře tradičně začíná, jakmile nějaký člen rodiny spatří první hvězdu na obloze. Během večeře se dodržují zvyky, které mohou mít až magický význam. Nohy stolu a židlí mají být svázané pevným provazem nebo řetězem, a to z toho důvodu, aby rodina držela pohromadě a za rok se ve zdraví u stolu opět sešla. Ze stejné pohnutky nesměl nikdo z rodiny během večeře vstát od stolu, dokud jí hlava rodiny neukončila. Na slavnostní tabuli mají být přítomny také všechny plodiny, které se během roku v hospodářství urodily a z těchto ingrediencí mají být také připravené pokrmy. Při zahájení večeře byla často podávána kulatá vánoční oplatka nebo chléb s medem (med symbolizuje soudržnost). „*Na stole mělo být devět pokrmů, například polévka či kaše z hrachu (hrách symbolizuje růst, jak nabývá na objemu), kuba z krup, česneku (symbol zdraví) a hub, muzika – rozvařené křížaly a sušené ovoce (švestky, hrušky rozinky), jablka a ořechy, vánočka.*“ (Kindlová, Boledovičová, 2022). Jídlo, které zbylo ze štědrovečerního stolování, má být dáno do pytle a zakopáno pod zem. Toto zakopané jídlo mělo na příští rok zajistit ještě bohatší večeři nežli v roce předchozím (Jíroušková, Lišková 2022).

4.7 Boží hod vánoční

S tímto dnem je spjatá slavnost Narození Páně (Mesiáše). 25. prosince nazýváme také 1. svátkem vánočním. Během Božího hodů se nesmělo pracovat, protože musel být dostatek času na zbožné rozjímání. V domě se nesmělo zametat ani stlát postele. Trnková (2009) uvádí lidové pranostiky, které se k tomuto dni váží: „*Padá-li na Boží narození sníh, hodně obilí bude na polích.*“ dále „*Když na Boží hod prší, sucho úrodu naruší.*“ Tento den má být prožití v klidu, tichosti a odpočinku bez návštěv, ale se slavnostním rodinným obědem (Kindlová, Boledovičová, 2022).

4.8 Svatý Štěpán

26. prosince, nebo také 2. svátek vánoční. Svatý Štěpán byl jeden z prvních sedmi pomocníků křesťanské církve v Jeruzalémě. Byl pro svou víru mučen a v 1. polovině 1. století ukamenován za hlásání, že Kristus je Mesiášem (Kindlová, Boledovičová,

2022). Oproti klidnému 1. svátku vánočnímu je 2. svátek vánoční veselým dnem, kdy se zpívají koledy, navštěvují se rodiny a přejí si mnoho zdaru v následujícím roce. Na oběd by se měla podávat pečená drůbež (Trnková, 2009). „*Na svatého Štěpána kněz žehnal kalich s červeným vínem s vloženým kamenem, jako připomínku na ukamenování tohoto světce.*“ (Jiroušková, Lišková, 2022)

4.9 Vánoční stromek

S adventem se pojí také spousta symbolů, které lze nalézt v téměř každé domácnosti. Jedním z těchto symbolů je například vánoční stromek.

První zmínky o zdobení jehličnatého stromku pocházejí z 16. století. V této době se stromek zavěšoval špičkou dolů nad stůl, u kterého se rodina scházela při slavnostní štědrovečerní večeři a byl zdoben velice skromnými ozdobami (Jiroušková, Lišková 2022). Trnková (2009) uvádí, že ozdoby byly nejčastěji ze slámy, perníku, sušeného ovoce nebo byly upečené ze zvláštního těsta, které bylo krásně tvárné a šla z něj vymodelovat nejjemnější dětská peřinka nebo drobný ptačí ocásek. Jednalo se o směs mouky, vody a octa. Tomuto těstu se v dnešní době říká vizovické. Ozdoby byly také často háčkované a paličkované. Později se na stromek přidávali svíčky a zdobnější dekorace jako například červené mašle. U bohatších rodin bylo v pozdější době možné zahlédnout stromeček zdobený ozdobkami z korálek a ze skla. Nejznámějším sklem u nás, ale také v zahraničí bylo sklo ze severu České republiky a z Podkrkonoší. Zde se vyráběli nejrůznější ptáčci, zvonečky a figurky. Nazdobený stromek, tak jak ho známe z dnešních domácností nemá zdaleka, tak dlouhou tradici. Vánoční stromky se na kmen do stojánku začaly usazovat nejdříve během 18. století v Německu a později, během 19. století se tato tradice rozšířila také do České republiky (Kindlová, Boledovičová, 2022).

4.10 Jmelí

Jmelí – v českých domácnostech velice oblíbená součást adventního času a Štědrého dne. Jedná se o parazitní rostlinu stromů, která roste mezi nebem a zemí. Tato rostlina se vyskytovala od pradávna v pohanských obřadech a byla považována za symbol života a ochranný talisman. Nejvíce štěstí prý přináší právě to jmelí, které má na sobě co nejvíce bílých kuliček. Traduje se, že polibkem pod jmelím se posiluje vzájemná láska (Kindlová, Boledovičová, 2022).

Vavřinová (2001) píše, že pokud 24. prosince pověsí za rozbřesku hlava rodiny jmelí na stůl, přijde do domu štěstí a požehnání. Dříve lidé věřili, že je jmelí ztělesněním živoucího ducha. Podle legendy byl Ježíš Kristus ukřižován na kříži, který byl vyrobený ze dřeva stromu, který seschl žalem a proměnil se ve jmelí (Trnková, 2009). Další formou tradice může být také pošeptání svého přání do plamínku svíčky, která je zapálená na stromečku. V anglosaských zemích se od této svíčky zapaluje jmelí z loňského roku, kdy pomocí něj uzavřou magický kruh starého štěstí a s novým jmelím vítají v domě nové štěstí (Kindlová, Boledovičová, 2022).

4.11 Vánoční cukroví

Původ tradičního pečení vánočního cukroví vychází již z předkřesťanské minulosti a bylo spojeno s oslavami zimního slunovratu. Právě tato noc byla považována za jednu z nejmocnějších nocí celého roku. Dříve lidé věřili, že je zapotřebí chránit své obydlí a majetek před zlými silami pomocí magických úkonů a ochranných pokrmů. Vánoční cukroví, které bylo připravované na počátku 20. století se výrazně lišilo od cukroví, které se peče v dnešní době. Cukroví bylo připravováno z méně nákladných surovin a vytvářeli se, nejčastěji z ovoce, i takzvané „jedlé hračky“ (Vavřinová, 2001).

Správná hospodyně měla začínat péct cukroví již v prvním adventním týdnu. Nejčastějšími tvary cukroví byl kruh, který byl symbolem slunce a také se cukroví vyřezávalo do tvaru zvířátek. Jiroušková a Lišková (2022) uvádějí, že se tradovalo, že hospodyně nesmí cukroví spálit, protože jí jinak v následujícím roce čeká těžká nemoc. V opačném případě, jestliže se cukroví vydařilo, čekalo rodinu v příštím roce pevné zdraví.

4.12 Silvestr a Nový rok

Závěr roku a s ním spojené poslední oslavy. Někteří lidé tento čas vnímají symbolicky jako prostor pro změnu, nový začátek – přerod.

31. prosince, tedy svátek svatého Silvestra. Svatý Silvestr působil na přelomu 3. a 4. století jako papež a je považován za velmi oblíbeného světce. Legenda praví, že se mu podařilo uzdravit Konstantina Velikého z lepry a následně jeho i celou jeho rodinu pokřtil. Svatý Silvestr je považován za patrona dobré úrody a domácích zvířat. Poslední prosincový den je tak věnován památce tohoto významného světce (Kindlová, Boledovičová, 2022).

31. prosinec nebyl původně spojován s žádnými zvyky, není totiž součástí liturgických oslav (tedy bohoslužeb). Díky sjednocení církevního a občanského kalendáře se od 17. století považuje 1. leden za začátek nového roku. V den 31. prosince obcházely vesnická obydlí takzvané ometačky. Jednalo se o chudé ženy, které za drobnou odměnu ometly v domácnosti kamna, aby v novém roce dobře hořela a přály do nového roku jen to dobré. Ke konci 19. století se stalo tradicí, že kominíci a popeláři objížděli domovy a roznášeli kalendáře. Z tohoto důvodu se symbol kominíka přidal k symbolům, které nosily štěstí jako například: podkova, čtyřlístek a prasátko. Tyto symboly se vyobrazovaly na novoročních přáních a pohlednicích. Do textu se uvádělo a dodnes uvádí všem známé označení P. F., které vychází z francouzského „*pour féliciter*“ a znamená pro štěstí (Trnková, 2009).

S Novým rokem se šžily také tradice a rituály. Dle starého přísloví: „Jak na nový rok, tak po celý rok.“ by se měl každý vyvarovat hádkám a potyčkám. Se vstupem do nového roku bychom se měli uchylovat k zamyšlení a nabrání sil (Kindlová, Boledovičová, 2022). Také by se nemělo v domácnostech zametat, aby se nevymetlo rodinné štěstí. Ke štěstí se váže také to, že by se na stole neměla objevit žádná drůbež. Štěstí by mohlo uletět nebo by se rozletěl celý majetek. Při servírování ryb hrozí, že by štěstí uplavalo a při servírování zajíce by mohlo štěstí utéci. Vhodným pokrmem je čočka a vepřové maso. Jak bylo již zmíněno, prase přináší štěstí a čočka zajistí dostatek peněz. To, co se na Nový rok z domu vynesete bude po celý rok v domácnosti chybět. V neposlední řadě nesmí hospodyně prát ani prádlo věšet či sušit. Mohla by totiž do domu přivolat nemoc či smrt (Trnková, 2009). Trnková (2009) zmiňuje, že ten, kdo se na nový rok oblékne do nového oblečení, ten se bude po celý rok cítit jako znovuzrozený.

5 Výzkumné šetření

První část práce je zaměřena na teoretické poznání zaměřené na dětské domovy, na emoce spojené s ústavní výchovou, se kterými se musí děti (i personál) potýkat a vyrovnávat, také je první část zaměřena na pochopení významu rituálu, který je nedílnou součástí prožívání vánočních svátků. Své místo má proto v teoretické části také kapitola Vánoce a jsou v ní blíže rozepsány české tradice a zvyky.

Druhá část práce, tedy část výzkumná, je zaměřena na rozhovory s vedením a vychovateli dětských domovů, kteří poskytlí informace o prožívání vánočního času v jejich zařízení.

5.1 Cíle výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak fungují dětské domovy v době adventu a vánočních svátků. Zda pedagogičtí pracovníci v dětských domovech přikládají stejný důraz na prožívání tohoto období jako je obvyklé v běžných rodinách. Dalším záměrem bylo zjistit, zda je zvýšený zájem ze strany rodičů, jelikož se jedná o velmi emočně vypjaté období. Tyto cíle je možné rozčlenit do dalších dílčích cílů (= výzkumných otázek) poznání a těmi jsou:

- zjištění konkrétních tradic, které jsou v domově dodržované,
- jak komunikuje personál s dětmi ohledně existence Ježíška,
- zda jezdí děti v tomto období více na návštěvy k rodinným příslušníkům,
- poznání, jaký je průběh Štědrého dne,
- zjištění, jaké organizace poskytují dary.

Z těchto dílčích cílů byly vytvořeny také otázky k polostrukturovanému rozhovoru (viz příloha 2).

5.2 Metodologie

Jak vyplývá z cílů výzkumného šetření, které jsou velmi konkrétní a ptají se na detaily, byla pro práci zvolena kvalitativní výzkumná metoda. Jak uvádí Švaříček, Šedová a kol. (2007, s. 17): „*Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.*“

Ke sběru dat byl použit polostrukturovaný rozhovor, který byl nahráván na diktafon a následně přepsán. Tato metoda poskytuje rámec, který byl předem připraven na základě otázek, ale zároveň umožňuje respondentům individuální výpověď, která poskytne detailnější poznání tématu. V případě, že to bylo pro práci přínosné, byly pokládány také doplňující otázky. Možnost hlubšího poznání problematiky při použití kvalitativního výzkumu potvrzuje také Hendl (2005, s. 51): „*Výhodou kvalitativního přístupu je získání hloubkového popisu případu. Nezůstáváme na jejich povrchu, provádíme podrobnou komparaci případů, sledujeme jejich vývoj a zkoumáme příslušné procesy.*“

5.3 Etické aspekty

Z důvodu ochrany citlivých údajů nebudou v této práci uvedeny konkrétní informace o dětských domovech ani jejich pracovnících. Všichni zúčastnění byli předem seznámeni s průběhem rozhovoru, záměrem rozhovoru a jeho následným zpracováním v bakalářské práci. Všichni dotazovaní podepsali informovaný souhlas a byli také seznámeni s možností kdykoliv svou účast na výzkumu odvolat. Informovaný souhlas je k nalezení v příloze 1.

5.4 Sběr dat

Jak je již výše zmíněno, sběr dat probíhal pomocí polostrukturovaného osobního rozhovoru s pracovníky dětských domovů na území České republiky. Rozhovor proběhl konkrétně se čtyřmi respondenty ze třech dětských domovů. Rozhovory probíhaly individuálně a jejich průměrná délka byla zhruba dvacet minut. Otázky byly předem stanoveny, avšak pokud bylo zapotřebí, byla vložena individuálně další otázka tak, aby byla zpřesněna, doplněna či rozvinuta odpověď respondenta. V případě, že bylo vyprávění respondenta samovolné a komplexní, byly některé otázky vynechány, jelikož došlo k požadované odpovědi bez předchozího dotazu.

První rozhovor proběhl v dětském domově, který se nachází na vesnici nedaleko velkého města. Tento dětský domov má kapacitu okolo 30 dětí, které jsou ve čtyřech rodinných skupinách. Následující dva rozhovory probíhaly v dětském domově ve větším městě, který čítá kapacitu okolo 40 dětí a má pět rodinných skupin. Poslední, čtvrtý, rozhovor se uskutečnil v dětském domově v centru velkého města s kapacitou 24 dětí, které jsou rozděleny do třech rodinných skupin. Rozhovory byly uskutečňovány těsně po Vánocích v roce 2022, dále před Vánoci v roce 2023 a také těsně po Vánocích v roce 2023.

5.5 *Analýza získaných dat*

Analýza dat probíhala pomocí tzv. otevřeného kódování. Rozhovory byly nahrávané na diktafon v mobilním telefonu a byly následně doslovně přepsány tak, aby byla zachována co největší autentičnost výpovědi. Proto se v přepisu vyskytují hovorové i nespisovné výrazy.

Přepsaný text byl následně kódován a tematickým celkům, větám, slovním spojením apod., bylo přiděleno klíčové slovo nebo slovní spojení – tedy kódů (např.: počet RS (=rodinných skupin), besídky, výzdoba, Mikuláš, sponzorské organizace, 2x Vánoce, tradice, pečení cukroví, konkrétní přání, kreslení přání, bezpečí, existence Ježíška, telefonáty, Silvestr vs. Vánoce atd...). Byly využity kódy induktivní (přidělující „přidanou“ hodnotu) a kódy deskriptivní (sloužící k lepší organizaci dat). Kategorie umožnily lepší orientaci v získaných datech. Následně proběhlo třídění kódů do kategorií (např.: organizace DD, adventní čas, Vánoce, odjezdy domů atd...). Závěrečné vyhodnocení proběhlo pomocí techniky vyložení karet, které pomůže čtenáři při rychlé orientaci v tématu.

6 Výsledky výzkumného šetření

Analýza přepsaných rozhovorů proběhla pomocí otevřeného kódování. Jednotlivým úsekům, souvětím, slovům byly přiřazeny kódy. Z kódů byly následně vytvořeny kategorie. Nástavbou nad těmito kategoriemi je technika „vyložení karet“. Jedná se o nástavbu nad otevřené kódování. Pomocí kategorizovaného seznamu kódů a kategorií, které vznikly pomocí otevřeného kódování výzkumník sestaví grafický obrazec či linku pomocí něhož dojde k převyprávění obsahu jednotlivých kategorií.

Není nutné, aby byly použity všechny vzniklé kategorie. Záleží na tom, do jaké míry se vztahují ke konkrétní výzkumné otázce a také záleží na vzájemné souvislosti mezi nimi (Švaříček, Šed'ová, 2007).

6.1 Organizace dětských domovů

Dětské domovy se musí řídit zákonem 109/2002 Sb. – zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních..., který mimo jiné předepisuje, jak má vypadat základní organizační jednotka dětského domova, tedy rodinná skupina. Přesněji se má tvořit nejméně z 6 a nejvíce z 8 dětí. Tyto děti musí být různého věku a pohlaví. Díky heterogenitě skupiny je tak více nastíněna rodinná atmosféra ve skupině. V dětském domově mohou být minimálně 2 rodinné skupiny a nejvíce je možné mít 6 rodinných skupin.

Z výzkumu vyplývá, že v dětském domově na vesnici poblíž velkého města jsou aktuálně 4 rodinné skupiny. V dětském domově ve větším městě je aktuálně zřízeno 5 rodinných skupin. Ve třetím dětském domově v centru velkého města zahrnutém ve výzkumu je kapacita 3 rodinné skupiny, ale momentálně je v zařízení 11 dětí, které jsou ve dvou rodinných skupinách.

6.2 Adventní čas

Z rozhovorů jednotně vyplynulo, že všechny zúčastněné dětské domovy se snaží o co největší navození adventní atmosféry a snaží se dětem předat podobné hodnoty, jako může poskytnout rodina a její okolí. V rozhovoru č. 1 respondent uvedl, že Vánoce jsou jedním ze dvou vrcholů jejich činnosti a na dobu adventní se celé zařízení pravidelně připravuje od srpna. Z rozhovoru č. 2 vyplynulo, že se také snaží dodržovat co nejvíce tradic. Stejně tak v rozhovoru č. 3 respondent uvedl, že dodržují běžné tradice jako je zapalování svíček na adventním věnci anebo například pečení cukroví. Také z rozhovoru č. 4 je zřetelné, že se vychovatelé snaží, aby děti prožily co nejhezčí adventní čas.

Co se týče výzdoby, která neodmyslitelně patří k tomuto období, lze tvrdit, že se dětské domovy snaží o to, aby byly děti zapojeny a vyzdobily si své pokoje a společné prostory tak, aby se v prostředí cítily příjemně. Tato výzdoba se týká také vánočního stromečku, který děti zdobí. V rozhovoru č. 4 respondent uvedl, že děti zdobí stromky na svých bytech, ale zdobí také velký strom ve vestibulu budovy. Po uplynutí vánočních svátku je povinností dětí všechny stromky také odzdobit: „*Taky vlastně celou od toho třináctátého, dvaadvacátého, vlastně nebo jednadvacátého, když si ho ozdobí ty děti, takže tam zůstává až do toho šestého, než si ho zase odzdobí zpátky.*“

Při bližším zaměření na tradice respondenti zmínili to, že vychovatelé s dětmi pečou také cukroví. V rozhovoru č. 3 bylo zmíněno, že z důvodu vysokých cen surovin vychovatelé raději kupují těsta na jednotlivé druhy cukroví. V rozhovoru č. 4 bral respondent jako samozřejmost také to, že vychovatelé pečou zákusky s dětmi v průběhu celého roku. Z rozhovorů bylo znatelné, že pro všechny respondenty je cukroví v období Vánoc samozřejmostí a ani nepřemýšlí nad tím, že by s dětmi cukroví nepekli.

První velkou tradicí, která přichází v prosinci je Mikuláš. Všechny dotázané domovy tento svátek dodržují a předávají dětem nadílku v podobě sladkostí. Avšak rozhovoru č. 2 a č. 3 je zmíněno, že z důvodu nízkého věku dětí a vysoké nemocnosti byl v roce 2022 zrušený. Děti se bály čertů a vychovatelé uznali za vhodné nepořádat Mikuláše přímo v domově, jelikož ho mají všechny děti ve školkách a školách. Děti nejsou ochuzeny o nadílku, akorát jim balíčky s nadílkou předávají vychovatelky. V těchto rozhovorech vychovatelky také uvádějí, že chodí s dětmi pro betlémské světlo a navštěvují hřbitov. V rozhovoru č. 4 je zmíněna spolupráce s dramatickým kroužkem z nedaleké střední školy, která chodí do zařízení a dělají pro děti Mikuláše, čerta a anděly. Z vyprávění byl cítit vděk a radost z této spolupráce.

Respondent v rozhovoru č. 4 vyprávěl o pronájmu stánku na adventních trzích, který trvá čtyři dny. Děti vyrobí výrobky a poté je na trzích prodávají. Také zde byla zmíněna radost z tradice, kterou si dětský domov vybudoval.

Dopisy Ježíškovy jsou další nedílnou součástí tradic v dětských domovech. Menší děti svá přání kreslí, větší děti jsou již seznámeni s faktem, že dárky do dětského domova chodí od sponzorských organizací a je zapotřebí přání poslat elektronicky. Buď to formou odkazu nebo napsáním přání do on-line databáze například na stránkách Milý Ježíšku.eu. Organizacím poskytující je věnovaná kapitola níže. Dětské domovy mají část rozpočtu

vyčleněnou na nákup darů. Děti jsou obeznámeni s částkou, za kterou si mohou vybrat dar od dětského domova. Přání mohou napsat na papír jako dopis nebo ho sdělit vychovatelům.

6.3 Vánoce

Jak bylo již zmíněno, v rozhovoru č. 1 respondent uvedl, že jsou Vánoce jedním ze dvou vrcholů činnosti dětského domova. Jedná se o velmi intimní čas, který tráví rodinné skupinky převážně se svými vychovateli, ale mají také prostor strávit Vánoce společně s ostatními dětmi a pracovníky v domově.

Všichni respondenti uvedli, že je v adventním období pozorovatelná zvýšená solidarita společnosti. Jmenovali organizace, které poskytují dary do domovů a těmi jsou: Milý Ježíšku.eu, Dejme dětem šanci, nadační fond Jihočeské naděje, strom splněných přání rádia Kiss, strom splněných přání Globus, Alza, Sportisimo, krabice od bot. Například organizace Milý Ježíšku.eu funguje na základě databáze přání. Dětské domovy pošlou organizaci přání, které děti sami nebo společně s vychovateli napsaly a veřejnost si vybírá na základě tohoto přání, jaký dárek koupí. Jednotlivec poté zašle dárek do dětského domova.

Z rozhovorů jednotně vyplynulo, že se většina přání splní. Respondent v rozhovoru č. 1 uvádí: *„V zásadě je to tak, že se ty, že se ta přání splní, no a zhruba od nějakého patnáctého prosince už já prostě odmítám jakýkoliv jiný akce. Už se chceme věnovat pouze Vánocům, protože některý z té organizace to chtějí přijet předat, že jo. Některý to třeba pošlou. A k tomu se nabalujou další spontánní věci, že prostě přijede parta a řekne: „Hele, my jsme byli v hospodě a prostě jsme tam vybrali a tady máte peníze.“* Respondent v rozhovoru č. 4 také zmiňuje velkou solidaritu ze strany organizací i jednotlivců: *„Občas objeví někdo, jako třeba letos, přišel pán, který řekl, že si vždycky vybírá jedno dítě, které obdaruje. A tentokrát, protože je z našeho města, nebo tady z okolí, byl pracuje jinde, že bych chtěl každému dítěti udělat radost, tak nám dal darovací smlouvu na 20 000 Kč. Takže ty děti dostaly ještě nadstandardní dárky.“* Respondent z rozhovoru č. 3 uvedl: *„Nevím, jestli to takhle mají všechny dětský domovy, ale řekla bych, že mají hrozně dárků, až to je pro ně nevhodný bych řekla, no.“*

K darům se váže také existence Ježíška. Respondent v rozhovoru č. 1 uvedl, že jsou v domově převážně děti nad druhým stupni základní školy, proto zde není potřeba tuto oblast řešit. Pokud by však nastala situace, která by si žádala nějaké vysvětlení ohledně

toho, kdo nosí dárky, záleželo by na vychovateli, jak si to v rodinné skupině nastaví. V rozhovorech č. 2 a 3 bylo řečeno, že pro děti Ježíšek existuje, ale starší děti často prozradí mladším dětem, kde je pravda. Přesněji je to řečeno v rozhovoru č. 2 takto: „Říkají, že Ježíšek neplatí a že to je fejkový, oni používají pořád slovo fejkový. Takže si myslím, že tady to nejde udržet až úplně tak. Buď ty děti přijdou a ptají se: „Je to pravda, teto?“. A já jim říkám, že ty starší kecají (smích).“ Také respondent v rozhovoru č. 4 uvádí, že starší děti samozřejmě ví, že Ježíšek neexistuje, ale v případě menších dětí se snaží toto tajemství udržet. Říká, že je to stejné jako v běžných rodinách a záleží, co a kde dítě zaslechne.

Štědrý den probíhá v dotázaných dětských domovech odlišně. Jedno mají ale společné, a to je to, že se Vánoce konají 2×. Je to z důvodu odjezdů některých dětí za rodinou.

V dětském domově z rozhovoru č. 1 se konají „první“ Vánoce dva až tři dny před Štědrým dnem. Proběhne štědrovečerní večeře v rámci rodinné skupiny. Večeři zde považují za velice intimní, a proto je jí účastní pouze vychovatel. Po večeři se všichni, včetně vedení, sejdou ve společenské místnosti, kde mají také vánoční stromek, pod kterým jsou dárky od sponzorů, koná se besídka. Následně se každá rodinná skupina přesune do svého bytu a tam si rozbalí další část dárků. Do bytů chodí na návštěvu vedení dětského domova a užijí si tuto atmosféru společně. Děti, které zůstávají v dětském domově 24. prosince mají ještě jedny Vánoce.

Rozhovory č. 2 a 3 jsou pořízeny v rámci jednoho dětského domova, proto je zde průběh stejný a bude shrnut v následujícím odstavci. Vánoce zde pojmenovávají jako pravé a nepravé. Nepravé Vánoce dělají před odjezdem dětí domů. Respondenti uvedli, že mají stromeček v jídelně i na jednotlivých bytech. Mají společnou večeři (ryba, řízek, salát), přijde také vedení domova, pronese proslov stráví tento čas společně. Po večeři se každý odebere do svého bytu. Tam už je vše nachytané a před příchodem zazvoní Ježíšek. Děti, kteří odjíždí za rodinou dostanou veškeré dárky při prvních „nepravých“ Vánocích. Děti, které v domově zůstávají dostanou pod stromeček maličkost a zbylé dárky dostanou až při „pravém“ Štědrém dni 24. prosince. Děti, které v zařízení zůstávají, se shromáždí na jeden byt a prožijí Vánoce znovu společně. 24. prosince mají z důvodu méně dětí větší prostor pro tradice, proto krájí jablko, pouští lodičky ze skořápek apod. Pro všechny se jedná o velmi emočně nabitě období.

V rozhovoru č. 4 respondent uvedl, že slaví Štědrý den 23. prosince, aby se mohly společně sejít všechny děti a všichni personál. Mají společnou tradiční večeři v jídelně (rybí polévka, kapr, salát). Po večeři si dají také vánočku, cukroví a štrůdl. Všechny děti dostanou veškeré dárky, aby mohly poslat fotografie sponzorům. 24. prosince zde vypadá jako běžný všední den. Děti mají velkou radost z dárků. Kouká se na pohádky, k obědu se dojídá salát s kuřecími řízkami.

6.4 Kontakt s rodiči a odjezdy za rodinou o Vánocích

Otázky v rozhovoru se také zaměřovaly na to, zda je zvýšený kontakt rodičů s dětmi v adventní době a zda děti jezdí častěji domů. Vánoce jsou přeci jen svátky rodiny a setkávání.

Zde z průzkumu vyplynulo, že jsou odjezdy každý rok proměnlivé a nelze říci, kolik přesně dětí odjíždí za biologickou rodinou. Jedno je ale jasné, pokud rodina o dítě nejvíce zájme v průběhu roku, nejvíce ho ani během adventu.

Respondent v rozhovoru č. 1 se setkává s tím, že vzdálenější rodina dítěti v tomto období alespoň zavolá. V rozhovoru č. 2 respondent potvrzuje, že nepozorují zvýšený zájem o děti ze strany rodiny. V rodinné skupině respondenta, odjíždí za rodinou pouze jedna dívka. Tato dívka jezdí domů pravidelně také o víkendech po celý rok. Dalším příkladem je chlapec, který nesmí být u rodiny přes noc, a tak chodí k rodině pouze na návštěvy. Stejně tak z rozhovoru č. 3 vyplývá, že rodiče nejvíce zájme v průběhu adventu větší zájem. Respondent v rozhovoru č. 4 zmiňuje, že pozorují v době adventu větší kontakt rodičů s dětmi. Jedná se o dětský domov, kde jsou děti se zdravotním postižením, proto jsou zde děti často z jiného důvodu než v běžných dětských domovech. Jsou zde ale také děti, kteří nemají kam jezdit na návštěvy, proto zůstávají v dětském domově. Velká část dětí zde jezdí pravidelně na víkendy a prázdniny po celý rok, proto není důvod, aby nejely domů také na Vánoce a svátky. Tyto odjezdy jsou také velice individuální a často se děti vrací zpět do dětského domova před oslavami Silvestra, tedy před Novým rokem.

6.5 Grafické znázornění

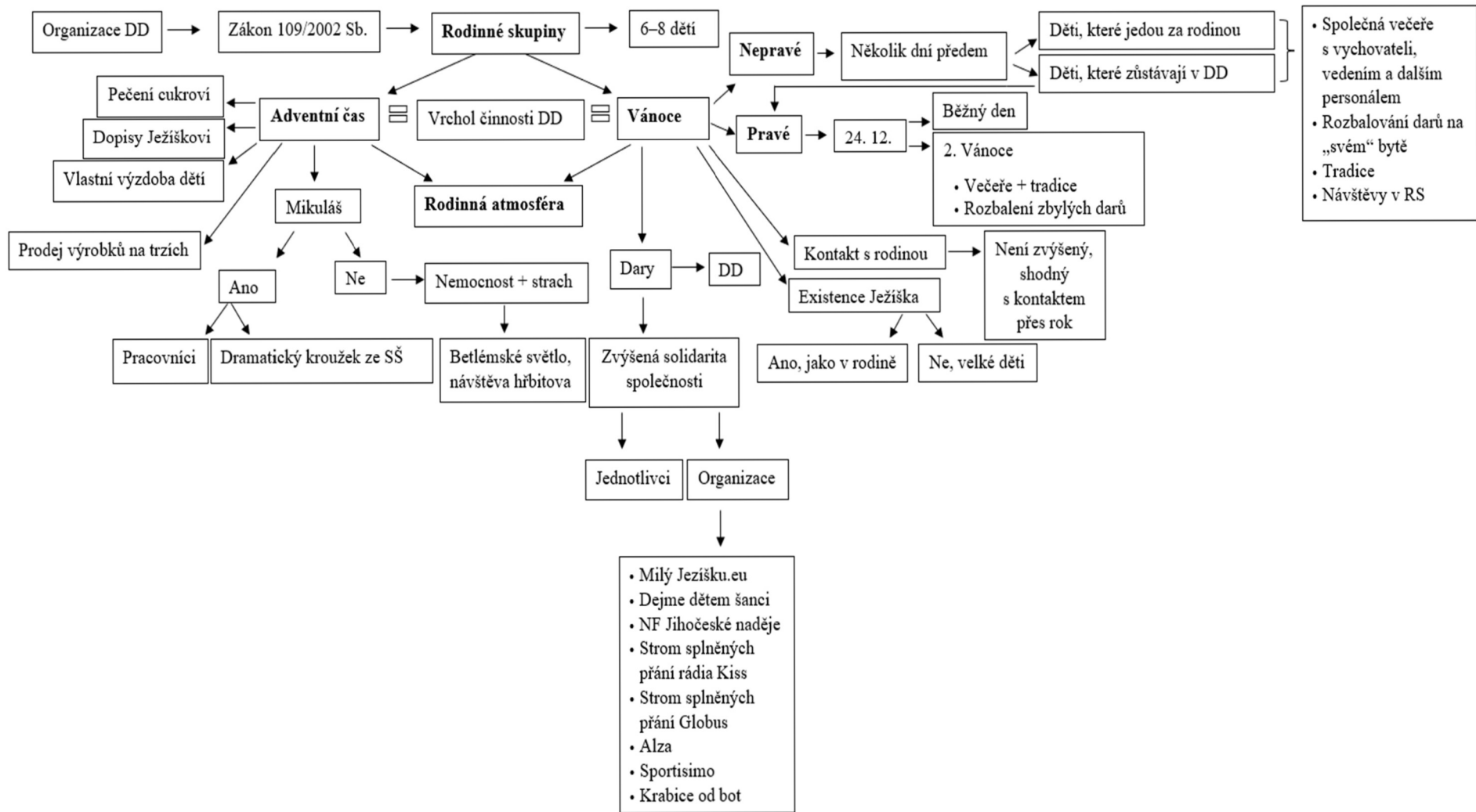
V grafickém znázornění jsou jednotlivé kódy a kategorie zobrazeny ve strukturálním schématu, které umožňuje rychlejší a přehlednější orientaci v tématice. Díky tomuto zobrazení lze také jednoduše odpovědět na výzkumné otázky, které byly na počátku práce definovány.

- **Jaké konkrétní tradice jsou v dětských domovech dodržované?**
  - V dětských domovech jsou nejčastěji dodržované tyto tradice: Mikuláš, pečení cukroví, Betlémské světlo, zdobení stromečku, kompletní vánoční výzdoba.
- **Jak komunikuje personál s dětmi ohledně existence Ježíška?**
  - Ve všech dotázaných dětských domovech se snaží udržovat víru v Ježíška a následně s věkem, jako bývá ve zvyku v rodinách, se od víry v Ježíška upouští.
- **Jezdí děti v tomto období více na návštěvy k rodinným příslušníkům?**
  - Kontakt s rodinou není v adventním čase ani o Vánocích zvýšený. Je stejný jako v průběhu roku. Děti, které navštěvují rodinu přes rok, pojedou velmi pravděpodobně domů také na Vánoce. Pokud se dítě s rodinou nevidá, nehrají Vánoce v kontaktu žádnou roli.
- **Poznání, jaký je průběh Štědrého dne?**
  - Všechny dotázané dětské domovy uvedly, že mají Štědrý den 2x. Děti tedy prožívají dvoje Vánoce. Je to z toho důvodu, že některé děti odjíždějí domů, a tak nejsou ošizeny o prožití Štědrého dne s lidmi, se kterými v domově žijí.
- **Zjištění, jaké organizace poskytují dary?**
  - Dotázaným domovům poskytují dary tyto společnosti: Milý Ježíšku.eu, Dejme dětem šanci, NF Jihočeské naděje, Strom splněných přání rádia Kiss, Strom splněných přání Globus, Alza, Sportisimo, Krabice od bot.
  - Najdou se také jednotlivci, kteří přijdou „na vlastní pěst“ a do dětského domova donesou finanční nebo materiální příspěvek.

Ve schématu jsou použity zkratky.

- DD = dětský domov
- RS = rodinná skupina

Graf č. 1

7 Diskuse

Tato část práce je věnována shrnutí hlavních výsledků výzkumného šetření a zasazení do kontextu dostupných publikací. V další části diskuse je prostor pro komentář výsledků a také je zde prostor pro odpovědi na výzkumné otázky.

Bakalářská práce se zabývá Vánoci v dětských domovech. S Vánoci je úzce spojeno také prožívání adventu a také zde vyvstává otázka na kontakt do rodinou. Součástí práce je také výzkumná část, díky které se podařilo naplnit všechny výzkumné otázky.

Matoušek (1999) uvádí, že být doma znamená, být v prostředí, které cítíme jako svoje i přesto, že je to místo pro ostatní cizí nebo zvláštní. Cíl, aby se děti cítily v ústavní péči jako doma se dle výpovědí respondentů daří naplňovat. Velký vliv zde má fakt, že se děti podílí na výzdobě prostředí, ve kterém žijí.

Brandon, Chofield, Trinder (1998) a Jochmanová (2021) se shodují, že u dětí a mladistvých, kteří se ocitli v ústavní péči, často dochází k prožitku intenzivního strachu, bezmoci, pocitu ohrožení vlastního života a dále k nemožnosti ovlivnit nastalou situaci. V zájmu pedagogických pracovníků ústavů je proto dohlížet na prožívání dětí a zajistit jim co největší prosperitu a blaho. Brandon, Chofield, Trinder (1998) uvádí, že se jedná o těchto sedm dimenzí:

1. zdraví,
2. vzdělání,
3. identita,
4. rodinné a sociální vztahy,
5. společenské vystupování/sebeprezentace,
6. emoční a behaviorální vývoj,
7. dovednosti sebeobsluhy.

Z rozhovorů s respondenty jednoznačně vyplývá, že je všech těchto sedm výše zmíněných dimenzí pokryto a je zajištěno jejich naplnění.

Dále děti v dětských domovech nestrádají, ani co se poznání tradic týče. Tradice v dětských domovech jsou shodné s tradicemi, které uvádí například Kindlová a Boledovičová (2019) nebo Jiroušková a Lišková (2022) ve svých publikacích, které jsou věnované tradicím v době adventu a Vánoc. Jedná se například o adventní věnec, oslavy Mikuláše, zdobení vánočního stroměčku nebo se jedná například o pečení cukroví.

V jednom z dotázaných dětských domovů se během 24. 12. krájí také jablko nebo se pouští lodičky ze skořápek od ořechů. Co se týče existence Ježíška, probíhá komunikace v dětských domovech stejně jako v rodině. U menších dětí je snaha, aby zde byla víra v Ježíška zachována, avšak přirozeně s věkem dochází k poznání, že dárky do domova posílají organizace, jedinci nebo je nakupuje domov sám.

Co do kontaktu s rodinou Matoušek a Pazlarová (2014) uvádějí, že vzájemný a pravidelný kontakt podporuje stávající citové vazby mezi dítětem v ústavní péči a biologickou rodinou. Z výzkumu vyplynulo, že kontakt dítěte s rodinou je stejný jako v průběhu celého roku. Děti, které jezdí na víkendy za biologickou rodinou během celého roku, velmi pravděpodobně za ní pojedou také na Vánoce. Avšak odjezdy dětí v období Vánoc jsou velice individuální a v průběhu let proměnlivé. Výsledek výzkumu potvrzuje také Matoušek a Pazlarová (2014), kteří uvádí, že pokud se s rodinou nezačne v čas na vztazích pracovat, je zde malá pravděpodobnost změny. Rodina si na život bez dítěte zvykne a tím pádem klesá také její motivace k případné změně. Toto potvrzuje také Draganová a kol. (2006), která popisuje činitele ovlivňující vztahy v rodině. V rodinách dětí umístěných v dětských domovech lze jednoznačně pozorovat nižší schopnost komunikace, která by správně měla vést ke vzájemnému sblížení a projevení zájmu o druhého.

Všechny dotázané dětské domovy uvedly, že u nich probíhají Vánoce 2×. Je to z důvodů odjezdů některých dětí za biologickou rodinou. Pár dnů před 24. 12. se sejde všechen personál a děti u tradiční štědrovečerní večeře, aby tento slavnostní den prožili společně. Vedení domova pronese proslov a zahájí tak besídku. Následně dochází k rozbalování dárků v rámci rodinné skupiny. V jednom z dětských domovů dochází k návštěvám vedení v rodinných skupinách. 24. 12. probíhá v domovech již odlišně. V jednom dětském domově se jedná o den se standardním průběhem, kdy se dojíždají zbytky z první štědrovečerní večeře, kouká se na pohádky a děti se radují z dárků. Ve zbylých dětských domovech se koná druhý Štědrý den se všemi jeho náležitostmi. Probíhá znovu slavnostní večeře, tentokrát však v rámci rodinných skupin a odehrává se rozbalení zbylých dárků. Zde lze pozorovat odlišnost oproti tradičnímu průběhu Vánoc v českých rodinách. Tato odlišnost vzniká v důsledku odjezdu některých dětí za biologickou rodinou.

Z pohledu autorky práce děti v dětských domovech v průběhu adventu a Vánoc materiálně nestrádají. Respondenti uváděli organizace i jedince, kteří poskytují dary a materiální či finanční pomoc. Autorka se však domnívá, že i přes veškerou snahu vychovatelů u dětí dochází k citovému strádání z důvodu odloučení od biologické rodiny. V návaznosti na rozhovory má autorka dojem, že by dětské domovy uvítaly nejen materiální pomoc, ale také osobní, více zaangażovanou, pomoc. Tento závěr vyvodila z rozhovoru, kde respondent uvádí radost ze spolupráce s dramatickým kroužkem na nedaleké střední škole.

V rámci tohoto výzkumu se podařilo odpovědět na veškeré výzkumné otázky a z tohoto důvodu může být výzkum považován za naplněný a přínosný.

8 Závěr

Tato bakalářská práce si dala za úkol poznat, jak v děti dětských domovech požívají adventní čas a Vánoce. Základem poznání průběhu adventu a Vánoc v dětských domovech je bližší poznání fungování ústavní výchovy v České republice. Proto je tomuto tématu věnována celá první kapitola. S tímto tématem se váže také fakt odloučení dítěte od rodiny, které provází různorodé emoce a má velký dopad na identitu dítěte, blíže je tato problematika popsána v druhé kapitole. Vánoce jsou v kontextu roku rituální záležitost, proto je rituálům a tradicím věnována třetí kapitola práce. Rituály jsou pro děti důležité, jelikož jim pomáhají například s časovou orientací. Díky rituálům a tradicím se dítě také lépe identifikuje s jednotlivými účastníky skupiny. Čtvrtá kapitola je již blíže věnována samotným Vánocům, jejich vzniku, jednotlivým tradicím a symbolům tohoto období.

Výzkumná část si dávala za cíl zjistit:

- Jaké konkrétní tradice dětské domovy dodržují?
- Jak personál s dětmi komunikuje ohledně existence Ježíška?
- Zda je zvýšený kontakt s rodinou a zda děti jezdí na Vánoce domů?
- Jaký je průběh Štědrého dne?
- Jaké organizace poskytují dětským domovům dary?

Sběr dat proběhl pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které byly nahrávány na diktafon v mobilním telefonu a následně doslovně přepsány, aby byla zachována co největší autenticita odpovědí. Jednotlivé rozhovory byly kódovány pomocí otevřeného kódování. Kódy byly následně uspořádány do kategorií, které jsou blíže popsány ve výzkumné části. Veškeré výzkumné otázky se podařilo zodpovědět.

Výsledky ukazují na to, že v dětských domovech se snaží o co největší nastínění rodinné atmosféry a poskytují dětem naplněné prožití adventu a Vánoc. Jediný rozdíl oproti běžným rodinám v České republice nastal v okamžiku prožívání Štědrého dne. V dětských domovech slaví Vánoce 2×, pár dní před 24. 12. a následně na Štědrý den 24. 12. V oslavách na 24. 12. byly pozorovány dva způsoby prožití tohoto dne. V jedné části dětských domovů probíhala 24. 12. znovu slavnostní večeře, dále rozbalování dárků a v neposlední řadě se uskutečňovaly další štedrovečerní tradice. Druhý způsob prožívání byl jako v obvyklý den akorát s tím rozdílem, že se dojídá slavnostní večeře a děti se

radují z dárků, které dostaly a koukají na vánoční pohádky. Dvojí oslavy Štědrého dne jsou z důvodu odjezdů některých dětí k biologickým rodinám.

Organizací poskytující dary je mnoho, najde se ale také pár jedinců a skupin, kteří přijdou do dětského domova na vlastní popud a předají finanční obnos nebo dárky pro děti.

Práce přináší komplexní nahlédnutí na problematiku oslav svátků, které jsou považovány za svátky rodiny, avšak děti v dětských domovech nemají vždy funkční a podnětné rodiny. Proto dětské domovy suplují rodinu, jak nejlépe umí. Přínos této práce je především pro širokou veřejnost, která má prostřednictvím práce možnost nahlédnout, jak probíhají oslavy Vánoc v dětských domovech a mohou se tak více vědoměji rozhodnout, v případě chuti pomoci, jakým směrem budou své prostředky věnovat. Zda zvolí cestu materiální nebo osobní nasazení.

9 Zdroje

1. BRANDON, Marian, Gillian SCHOFIELD a Liz TRINDER. *Social Work with Children*. Palgrave, 1998. ISBN 0-333-65857-4.
2. COHEN, Lawrence. *Jak zacházet s dětským strachem*. Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1386-0.
3. DRAGANOVÁ A KOL., Helena. *Sociální starostlivost*. Osveta, 2006. ISBN 978-80-8063-240-3.
4. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
5. HERMAN, Marek. *Najděte si svého manžana*. 3. vydání. apak, 2014. ISBN 978-80-260-6070-3.
6. JÁNSKÝ, Pavel. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-534-9.
7. JIROUŠKOVÁ, Jana a Eliška LIŠKOVÁ. *Naše lidové zvyky v obrazech*. 2022. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-6642-8.
8. JOCHMANNOVÁ, Leona. *Trauma u dětí: kategorie, projevy a specifiky odborné péče*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2842-6.
9. KAUFMANNOVÁ-HUBERTO VÁ, Getrud. *Děti potřebují rituály*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-203-3.
10. KINDLOVÁ, Monika a Martina BOLEDOVIČOVÁ. *Tradinář: rodinný a tvořivý rok plný oslav a rituálů*. Praha: Smart Press, 2019. ISBN 978-80-88244-06-6.
11. KROUPOVÁ, Kateřina. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5264-8.
12. KUBÍČKOVÁ, Hana. *Dítě – rodina – instituce aneb jak neztratit budoucnost*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7464-071-9.
13. KUNZE, Petra a Catharina SALAMANDER. *Malé děti potřebují rituály*. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3405-4.
14. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. aktualizované vydání. Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

15. LEVINE, Peter A. a Maggie KLINE. *Trauma očima dítěte*. Maitrea, 2012. ISBN 978-80-87249-27-7.
16. LEVINE, Peter A. a Maggie KLINEOVÁ. *Prevence traumatu u dětí*. Maitrea, 2014. ISBN 978-80-87249-61-1.
17. MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. 5. vydání. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-504-2.
18. MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Grada, 2005. ISBN 978-80-247-0870-6.
19. MATOUŠEK (ED.), Oldřich. *Dítě traumatizované v blízkých vztazích*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1242-3.
20. MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Podpora rodiny: Manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0697-2.
21. MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. SLON, 1995. ISBN 80-85850-08-7
22. MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Vydání 2. SLON, 1999. ISBN 80-85850-76-1.
23. MŠMT. *Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů* [online]. 2002 [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-109-2002-sb-o-vykonu-ustavni-vychovy-nebo-ochranne>
24. PAVLAS MARTANOVÁ, Veronika. Dětská skupina – zrcadlo reality. Jak se před něj postavit? Jak do něj pohlížet? In: PACNEROVÁ, Helena a Adéla Z. KUPCOVÁ (eds). *Vybraná témata vychovatelské praxe: inspirace pro vychovatele v zařízeních ústavní a ochranné výchovy*. TOGGA, 2012, s. 51-60. ISBN 978-80-87652-59-6.
25. SKASKOVÁ, Pavla. Kdo je dítě, které k nám přichází? In: PACNEROVÁ, Helena a Adéla Z. KUPCOVÁ (eds.). *Vybraná témata vychovatelské praxe: inspirace pro vychovatele v zařízeních ústavní a ochranné výchovy*. TOGGA, 2012, s. 39-50. ISBN 978-80-87652-59-6.
26. SPAGNOLA, Mary a Barbara FIESE. Family Routines and Rituals A Context for Development in the Lives of Young Children. *Infants & Young Children. An Interdisciplinary Journal of Early Childhood Intervention* [online]. 2007 [cit. 2024-01-29]. Dostupné z: https://journals.lww.com/icyjournal/fulltext/2007/10000/family_routines_and_ri

[tuals_a_context_for.2.aspx#O5-2-4](#)

doi:10.1097/01.IYC.0000290352.32170.5a.

27. Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2023, 2022/2023 [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>).
28. ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
29. TRNKOVÁ, Klára. *Vánoční zvyky a obyčeje*. Praha: STUDIO trnka, 2009. ISBN 978-80-87209-44-8.
30. VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vydání. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-077-2.
31. WOLIN, Steven J. a Linda A. BENETT. Family Rituals. *Family Proces* [online]. 1984, 401–420 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://scihub.se/https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1545-5300.1984.00401.x> doi:10.1111/j.1545-5300.1984.0040

10 Seznam obrázků/grafů

Graf č. 1	37
-----------------	----

11 Seznam příloh

Příloha 1 - informovaný souhlas

Informovaný souhlas

Vážený pane, vážená paní, v souladu s etickými zásadami realizace výzkumu Vás žádám o souhlas s účastí ve výzkumném projektu v rámci mé bakalářské práce.

Název práce: Vánoce v dětských domovech

Autor práce: Eliška Kostrhounová

Název pracoviště: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Bílková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji a svým níže uvedeným vlastnoručním podpisem potvrzuji, že dobrovolně souhlasím s účastí ve výše uvedeném projektu a že jsem měl/a možnost si řádně a v dostatečném čase zvážit všechny relevantní informace o výzkumu, zeptat se na vše podstatné týkající se účasti ve výzkumu a že jsem dostal/a jasné a srozumitelné odpovědi na své dotazy. Souhlasím s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány a využity pouze pro účely této bakalářské práce. Byl/a jsem poučen/a o právu odmítnout účast ve výzkumném projektu nebo svůj souhlas kdykoli odvolat.

Jméno a příjmení:

V ....., dne.....

Podpis:

Příloha 2 - otázky k rozhovoru

1. Jak vypadají skupinky („rodinky“) ve kterých děti v domově žijí?
2. Kolik vychovatelů u Vás náleží k jedné rodinné skupině?
3. Jak probíhají přípravy na Vánoce, dodržujete nějaké tradice?
  - a. Adventní věnec
  - b. Mikuláš
  - c. Pečení cukroví
  - d. Zdobení vánočního stromku, další...
4. Jak s dětmi komunikujete ohledně existence Ježíška?
5. Je kontakt mezi rodiči a dětmi během adventu odlišný v porovnáním s celým rokem?
6. Odjíždí některé děti na Štědrý den k biologickým rodičům?
7. Jaký je průběh Štědrého dne?
  - a. Tradiční jídlo
  - b. Lití olova
  - c. Krájení jablka, další...
8. Jsou nějaké organizace či sponzoři, kteří posílají do domova dárky?
9. Chtěl/a byste ještě něco zmínit?

Příloha 3 – rozhovory

➤ Rozhovor č. 1

Tazatel

Dobrý den, moje první otázka k tomu tématu je, jak vypadají skupinky a rodinky v tomto dětském domově?

Respondent

To je dané zákonem, podílí se na tom zákon o výkonu ústavní výchovy a jeho prováděcí vyhláška. Já začnu trošku ze. Aby dítě mohlo být v dětském domově, nebo aby se dítě dostalo do dětského domova, tak je to vždycky rozhodnutí příslušného soudu. Toto není dobrovolný k pobyt. To je rozhodnutí příslušného soudu. Rozsudek okresního soudu o nařízení ústavní výchovy. Co to znamená? To znamená, že je to obrovský zásah do svobod, integrity člověka. Jestliže stát rozhodne o tom, že člověk bude „někde“ žít z nejrůznějších důvodů z objektivních důvodů, tak zase z druhé strany ty podmínky musí být nějakým způsobem nastaveny a musí být kontrolovatelné. Takže. Základní organizační jednotkou dětského domova je rodinná skupina. Která má 6 až 8 dětí. A ze zákona musí být heterogenní jak věkem, tak i pohlavím. Aby to co nejvíce simulovalo rodinu.

Protože jedním z hlavních cílů pedagogické činnosti dětského domova, je maximální simulace rodinného života. Takže rodinná skupina 6 až 8 dětí. A ve zřizovací listině má potom každý dětský domov kolik těch rodinných skupin má. A náš dětský domov má 4 rodinné skupiny.

Tazatel

Kolik vychovatelů nebo vychovatelek Vám náleží na jednu rodinnou skupinu?

Respondent

Na jedné rodinné skupině jsou dva vychovatelé/vychovatelky, speciální pedagogové a jedna asistentka. A tyto počty jsou také dané zákonem.

Tazatel

Mé další otázky jsou již více zaměřené na Vánoce, jsou více specifické. Jak u Vás probíhají přípravy na Vánoce a zda dodržujete nějaké tradice.

Respondent

Tak Vánoce jsou jedním ze dvou vrcholů naší činnosti, vedle letní činnosti. Schválně, co myslíte, kdy začínáme s přípravou Vánoc?

Tazatel

Myslím, že v létě

Respondent

Jo v srpnu. No dívejte samozřejmě díky celé řadě sponzorů či spřátelených organizací se nám ty Vánoce dělají lépe. Vánoce jsou Vánoce, děti dostávají spoustu dáreků, jednak jsou to dárky, který kupuje dětský domov, protože jak jsem říkal, že všechno je ošetřené, tak i částka na dary ošetřená nařízením vlády č. 460/2013 Sb. Dále máme samozřejmě celou řadu z těch spolupracujících organizací, který pro nás ty Vánoce dělají, jo. V letošním roce jich bylo 7. Takže skutečně někdy od, protože ty organizace a taky na to potřebují zase prostor nějaký, tak zhruba od toho září si děti píšou o dárky. V zásadě je to tak, že se ty, že se ta přání splní, no a zhruba od nějakého patnáctého prosince už já prostě odmítám jakýkoliv jiný akce. Už se chceme věnovat pouze Vánocům, protože některý z té organizace to chtějí přijet předat, že jo. Některý to třeba pošlou. A k tomu se nabalují další spontánní věci, že prostě přijede parta a řekne: „Hele, my jsme byli v hospodě a prostě jsme tam vybrali a tady máte peníze.“. Nebo najednou: „Co mám přinést?“, většinou jsou to buď pracovní kolektivy nebo nějaký party. Takže tak.

Vždycky zhruba tak dva až tři dny předem – teď, naposled (2022) to bylo jednadvacátého prosince jsou velký Vánoce tady u nás. Které probíhají tak, že ta štědrovečerní večeře je v těch rodinkách, a to je vysoce intimní záležitost. Kam ani já nejdu a stejně tak ani moje zástupkyně tam nejde. Do rodiny se taky nechodí, že jo? Takže to je záležitost té rodinky a těch vychovatelů tam. No a pak se sejdeme všichni tady v naší společenské místnosti, kde je další stromek, ještě pak samozřejmě stromek je na každý rodince, a my tam máme stromek a tam jsou ty sponzorské dárky a koná se besídka, poté rozbalování a pak by se necháme pozvat do jednotlivých rodinek a se zástupkyní přijdeme do těch rodinek a tam si to znova ještě takhle užijeme. Takže takhle no. A pak samozřejmě ty děti, který tady zůstávají na vlastního čtyřicátého, tak mají ještě jedny Vánoce.

Tazatel

Tak jsem se také chtěla zeptat. Odjíždí hodně dětí k biologickým rodičům?

Respondent

Hm... To se nedá, jako to se nedá jednoznačně říct. Když vám řeknu, zhruba 2/3 dětí odjíždí k biologickým rodičům no, ale každý rok je to jinak. Opravdu to záleží na aktuálním složení dětí a na chuti rodičů. Každý rok se to mění.

Tazatel

Napadá mě, je možné nějak říct, že malé děti jezdí k biologickým rodičům na Vánoce častěji?

Respondent

Ne, ne to, vůbec toto.

Tazatel

S Vánocemi se pojí i existence Ježíška. Komunikujete to nějak s dětmi nebo spíše ne?

Respondent

Samozřejmě, ale zase to je tak tak intimní záležitost, že se o tom nedá ani moc mluvit, protože tam je tolik těch proměnných, jo. A ještě další věc – my nemáme malé děti. Co myslíte malými dětmi?

Tazatel

Myslela jsem hlavně prvostupňové děti na základní škole.

Respondent

Jasně

Tazatel

Omlouvám se, jestli jsem to špatně formulovala.

Respondent

Ne, ne, ne. Zeptala se správně, ale takhle to je třeba vysvětlit. V našem dětském domově můžou žít děti od tří let. A my jsme už sedm let už neměli školkové dítě, malé děti už nejsou. Jo v tuto chvíli tady máme 4 holčičky na prvním stupni. Ale gró, největší skupina, jsou děti na druhém stupni. Ze čtyřech dívenek, které jsou na prvním stupni jsou tři, že to

jsou sourozenecké dvojice jo, že ten mají staršího sourozence, který už je buď na střední škole nebo na druhém stupni. No, takže my opravdu jako malé děti nemáme. Nejsou tady.

Jiná ještě další věc. V drtivé většině jsem přichází právě děti už ve starším školním věku. Teda třináctiletý čtrnáctiletý znamená třeba sedmá, osmá třída neřkuli devátá třída. Takže Ježíšek...?

Tazatel

Pravda, pravda.

Respondent

Jo fakt ty už jsou otrkaný, že ty víš daleko jiný věci, o kterých vy nemáte zdání. Jo, a tohle nemyslím teď ve zlém. Oni prostě ví daleko jiný věci, než o kterých ani já nemám zdání.

Tazatel

Pozorujete, že ty děti, kteří jsou u vás domově nebo jinak, jestli rodiče během adventu mají zvýšený kontakt s těmi dětmi? Zda rodiče častěji posílají nějaké pohledy, nebo jestli víc vyhledávají kontakt?

Respondent

(kroucení hlavou) Ne, vůbec

Tazatel

Sama jsem se setkala v jednom dětském domově, kde byly děti převážně školkové, což je úplně jiná skupina, ale že ty rodiče poslali teda ten pohled alespoň jednou za rok.

Respondent

Jo, jo to jsou jednotlivosti maximálně. Jo, že třeba prostě jsou tady je tady tříčlenná sourozenecká skupina. Kde jejich babička a děda bydlí na Mělníku nebo někde hrozně daleko a ty pravidelně posílají co já vím k narozeninám, k svátku a taky i na Vánoce pohled. To jako jo, ale to to to je ojedinělá záležitost, jo. Zase z druhé strany občas zazvoní telefonát: „A oni teď nám budou ty Vánoce co?“ nebo: „Budou asi nějaký prázdniny, co?“. Jo, takže takhle se zeptají, ale nic víc.

Tazatel

Takže není během Vánoc zvýšený kontakt. A možná, ještě když bych se vrátila k těm darům, myslíte, že byste mohl jmenovat některé organizace, které vám poskytují dary?

Respondent

No určitě samozřejmě. To jsou, to jsou veřejně známé informace. Takže: Dejme dětem šanci, obecně prospěšná společnost, nadační fondy Jihočeské naděje. Pak je to, já nevím, jestli posloucháte rádio Kiss, tak strom splněných přání s rádiem Kiss, pokud chodíte do Globusu, tak tam je strom splněných přání s nákupním centrem Globus. Jo, takže takhle.

Tazatel

Dobře, děkuji. A je ještě něco, co byste chtěl zmínit k těm Vánocům? Třeba na co jsem se nezeptala a co Vám přijde důležité?

Respondent

Myslím si, že je třeba vždycky zmínit, že jsou děti v bezpečí. Také, že to s námi není tak špatný jako s lidma tady u nás. Protože přijde celá řada lidí nezištně, teď nemyslím, že přivezou nějaké horentní dary, ale prostě přijedou. Mají dvě igelitky a v tom jsou sladkosti nebo podobné „drobnosti“. Prostě tak takovýchle věci, jo, a toto je na tom hezký. Takže takhle asi...

Tazatel

Moc děkuji, to je ode mně všechno.

Respondent

Rádo se stalo.

➤ Rozhovor č. 2**Tazatel**

Dobrý den, tématem mé bakalářské práce jsou Vánoce v dětských domovech, ale ráda bych začala tím, jaká je u Vás organizační struktura?

Respondent

Jeden byt je u nás jedna rodinná skupina. V rodinné skupince může být maximálně 8 dětí.

Tazatel

Nyní bych se Vás zeptala již konkrétněji, jak v domově vypadají Vánoce? Dodržujete nějaké tradice, zvyky?

Respondent

U nás v dětském domově máme jedny pravý Vánoce a jedny nepravý. Pravý jsou pro ty děti, které neodjedou domů. Nepravé Vánoce se dělají před odjezdem dětí domů, takže teď to připadá letos na čtvrtek, protože v pátek budou odjezdy a budou se konat různé besídky. Máme stromeček v jídelně, v jídelníčku je ryba, salát, všechno... A pak ty pravé Vánoce. Ty jsou pro ty děti, které tady zůstanou. Většinou to bývá 1 byt, že se děti shluknou dohromady. A tam potom je to podle těch tradic. Nemůžeme dělat hladovku, to nejde, ty pravidla jsou daný, ty děti musí jíst. Některé děti rybu nejí, takže máme kuřecí řízek s bramborovým salátem. A takové ty vánoční koledy, stromeček, to rozbalování dárků. To je všechno jako v rodině. Cukroví se peče s dětma, takže i to cukroví, mají vánočku a tak... Takovéhle tradice se snažíme udržovat v tom dětském domově.

Tazatel

Jak slavíte Mikuláše? „Dělají“ si ho děti samy nebo jim se do kostýmů převléknete vy, jako pracovníci?

Respondent

No loni jsme to měli zrušený, protože jsme tady měli hodně malých dětí a ty se bojí, tak jsme ho nechtěli dělat. Mikuláše měly ve škole, tak to jim stačilo. Takže dělat potom znova toho Mikuláše s čertem už nemá cenu. Když už ho mají ve škole ve školce, tak to se až tak moc jako neřeší. Ale dříve to Mikuláš býval normálně. Přišel s čertem a andělem a rozdával nadílky. To jo.

Tazatel

Dále by mě zajímalo, jak s dětma komunikujete existenci Ježíška. Nevím, jaké tady máte nejmladší dítě...?

Respondent

To je právě ono, nejmladšímu jsou 3 roky. My těm opravdu malým dětem udržujeme toho Ježíška. Dávají dopisy za okno. No ty velký, těm už je to jedno, protože všichni mají

takzvaný „dárkový“ a musí si vybrat nějaké dárky od sponzorů, a za ty malé to vybíráme. A ti velcí si to vybírají vlastně sami na tom internetu.

Tazatel

A když jsou ty děti dohromady berou ty starší ohled na toho mladšího, třeba aby mu nevyzradili, že Ježíšek neexistuje nebo vůbec?

Respondent

No, to až tak ne. Říkají, že Ježíšek neplatí a že to je fejkový, oni používají pořád slovo fejkový. Takže si myslím, že tady to nejde udržet až úplně tak. Buď ty děti přijdou a ptají se: Je to pravda, teto?“. A já jim říkám, že ty starší kecají (smích).

Tazatel

Chápu, chápu

Respondent

Ale oni si to stejně ve školce ty děti to řeknou. Ale my to tady udržujeme. Jakože, aby tomu věřili.

Tazatel

Další otázka je, zda rodiče, kteří mohou, udržují s dětmi během adventu častější kontakt. Nebo zda je zvýšený zájem o děti?

Respondent

Ne, ne, není.

Tazatel

A když nejedou děti na Vánoce domů, jedou domů na Silvestr nebo snaží se rodiče vyhledávat ten kontakt víc.

Respondent

Určitě jedou většinou spíš na ty Vánoce a na Silvestra se nám vrací. Anebo jsou někteří, kteří tam jsou po celou dobu těch vánočních prázdnin, jo. Ale zrovna konkrétně na tomhle bytě se to neděje. Na ostatních bytech ano, protože ty rodiny nějakým stylem fungují. Jo, tady mi odjíždí vlastně jenom hlavně jedna dívka. Ta jezdí pravidelně každý víkend domů. Ale chlapec, který má prababičku, která si ho většinou bere a má rodiče nedaleko dětského domova, tak ten třeba chodí o víkendu. On nesmí být u nich přes noc. Ale na

Vánoce asi taky půjde k prababičce. Ale jinak tady ty děti, jako ty, co mám ty sourozence, ty prostě nemají nikoho.

Tazatel

Takže většina dětí tady zůstává na Vánoce?

Respondent

Ani ne, většina jich půjde domů, ta menšina, třeba těch 8 dětí na „mém“ bytě tady zůstane.

Tazatel

Aha, dobře, dobře. Vy jste mluvila o tom, že si děti musí napsat o ten dárek od sponzora?

Respondent

No jasně, jo, od sponzora musí. To jsou formuláře od těch sponzorů, kde mají třeba různé internetové adresy, kde si musí vybrat co chtějí. Mají docela velký výběr, bych řekla.

Tazatel

A mohla byste prosím jmenovat nějaké ty společnosti?

Respondent

Alza, Sportisimo nebo takovýchle to většinou jsou, no.

Tazatel

A organizace třeba jako Milý Ježíšku nebo dárkový strom, jak bývají v obchodech?

Respondent

Ano, Strom splněných přání.

Tazatel

Skvělé, dobře.

Respondent

Tam děti musí něco nakreslit pro ně a tak...

Tazatel

A je ještě něco, na co jsem se neptala ohledně Vánoc? Co vy dodržujete nebo děláte?

Respondent

Vloni jsme toho nemohli moc dodržet, protože byli všichni nemocní. Takže jsme nemohli ani pro vánoční světlo. Na to jsou děti zvyklí. Nebo jdeme zapálit na hřbitov svíčky. Ale jak říkám, třeba loni to nebylo. No ono to, záleží od situace, jak jsou na tom zrovna děti. No jinak se dělá výzdoba, zdobí se stromeček a všechno prostě. Teď máme zatím ještě furt ten halloween, ale pak už zase bude ta vánoční výzdoba. Děti vlastně vyrábí i malují, dělají si výzdobu, aby něco dělaly.

Tazatel

Takže se děti na všem podílejí? Aby to měly tak, jak sami chtějí?

Respondent

Podílí, no ano, ano.

Tazatel

Super, mockrát za vše děkuju, to je z mé strany všechno.

➤ Rozhovor č. 3

Tazatel

Dobrý den, tématem mé bakalářské práce jsou Vánoce v dětských domovech. Proto by mě zajímalo, jak konkrétně probíhají u vás v domově/ přípravy na advent a Vánoce. Dodržujete nějaké tradice?

Respondent

No, máme adventní věnec a zapalujeme svíčku každou neděli. Pouštíme si koledy tak nějak, když pečeme třeba cukroví...

Tazatel

Takže společně pečete cukroví?

Respondent

Jo, jo. Dneska se kvůli ceně těsta kupují, z těch vykrajujeme nebo děláme perníčky. V domově máme vlastně dvoje Vánoce. Jedny Vánoce to jsou pro ty děti, co jdou domů na Vánoce, ale sponzoři jim dají také dárky a od dětského domova mají děti také nějakou částku, za kterou si můžou vybrat dárky. První Vánoce jsou společné pro všechny děti a tím, že ti, co jdou domů, dostanou všechny dárky v tyhle první Vánoce. Ti, kteří nejdu

domů, tak těm se maličkost dá pod tenhle stromeček, aby tam taky něco měli. A hlavní dárky se nechávají na pravý Štědrý den. Jinak na ten štědrý večer se dělá klasický bramborový salát, ale neděláme rybu, protože to plno dětí nejí. Takže se dělají kuřecí řízky.

Tazatel

Chápu správně, že děti, které zůstávají v domově 24. prosince se sejdou všichni dohromady i když jsou z jiných rodinných skupinek?

Respondent

Máme společnou večeři v jídelně, kde paní ředitelka pronese proslov. Jsou upravené stoly, připravené příbory, skleničky a společně jíme ten řízek se salátem. A pak, když se navečeříme, ta jde každý do svého bytu, kde je stromeček v obýváku. Většinou to už je to připravené napřed. No, tak pak zazvoní Ježíšek. Děti jsou za dveřmi. No a pak už je to klasicky – někdo, kdo umí číst, chce rozdávat dárky. Všichni to trhají papír a tak...

Tazatel

A Mikuláše nějak společně prožíváte?

Respondent

Mikuláš minulý rok přišel ze školy – správce dělal čerta. Takže jsme měli připravený balíčky pro děti a ti jim pověděly básničky. Takhle obešel všechny byty.

Tazatel

Dále by mě zajímalo, jak s dětmi komunikujete existenci Ježíška?

Respondent

Máme to tak, že Ježíšek existuje a ani jsme to nijak víc neřešili.

Tazatel

Je kontakt rodičů s dětmi během adventu a Vánoc častější? Například jenom pomocí přání a dopisů?

Respondent

To asi ne. Tady jsou děti, o které rodiče nejvíce zájem a ten nejvíce ani o těch Vánocích. Prostě to je většinou stejné.

Například u jednoho chlapce, který sem přišel jako malé dítě. Tam máma říkala, že spolu nenavázali vztah. Takže za ním chodila, brala na návštěvy jeho ségru. On pak stál u dveří a nikdy mu neukápla ani slza. Máma si odváděla ségru, kterou měla v péči a chlapec tady zůstává. Jako měl takový nutkání, že by chtěl domů. Tak byl doma, a pak se vrátil k předčasně, že tam nemohl spát, že mu to tam nevyhovovalo a že je tady v domově zvyklý.

Tazatel

Takže by se dalo všeobecně říct, že kontakt je úplně stejný jako v průběhu celého roku. Buďto minimální nebo stejný?

Respondent

Ano, není zvýšený. Když nejví zájem přes rok, nejví ho ani přes Vánoce.

Tazatel

Dodržíte během Štědrého dne s dětmi nějaké další tradice? Třeba lití olova, krájení jablka atd.?

Respondent

Krájíme jablka, měli jsme taky skořápky se svíčkama. A ono je to všechno většinou takový hektický. Na opravdový Štědrý den, je tu míň dětí. To se slouží ve dvou vychovatelkách a je to takový rodinnější. Na ten společný Štědrý den se toho tolik neděje, ale na ten pravý už je to lepší.

Tazatel

Je ještě něco, na co jsem se nezeptala a chtěla byste to zmínit?

Respondent

Já chodím s dětma pro betlémský světlo. A jesličky jsou ve městě, takže na takovýhle věci se jdeme procházkou podívat. Dárky také balíme. Starší děti mají „dárkovné“ od dětského domova a dárky už si vybírají sami. Třeba když chtějí telefon, tak si vyberou lepší, než bych jim vybrala já nebo kolegyně. Už to mají vyhlídnuté. Dojdou si pro něj do obchodu. Přinesou mi ho, já ho zamknu, aby si měly co rozbalit. A často taky ty starší děti, protože když jdou na Vánoce domů, tak i z toho svého „dárkovného“ kupují dárek pro babičku – šampón nebo takový kravinky. I když jsou to peníze pro ně. A vlastně, když mají děti narozeniny, tak kupujeme dort. Ale dneska je to hodně drahé. Máme asi 400 Kč

na tu oslavu. No a děti si z toho „dárkovného“ na Vánoce můžou ubrat a nechat si nějaké peníze na dárek k narozeninám. Tuším, že mají totiž asi 2140 Kč. Ale svátky třeba, to popřejeme, ale dárek si nevybírají, ani si nešetří peníze, aby si mohly něco koupit. Necháváme to na ty Vánoce.

Tazatel

To jsem vůbec nevěděla, že to takhle může fungovat.

Respondent

Nevím, jestli to takhle mají všechny dětský domovy, ale řekla bych, že mají hrozně dárků, až to je pro ně nevyhovný bych řekla, no. A právě od těch sponzorů? Tam musí být dopis Ježíškovi, na druhé straně ještě obrázek nejlépe. Uvedená cena a tak... Nebo z nějakých těch obchodářů, kde nějak si to lidi vyberou jo, který chtějí udělat radost dětem z dětského domova. No a koupí něco podobného, ale většinou ty dárky přijdou všechny. Není to zaručený, že by měli přijít všechny, ale vždycky jsem se setkala s tím, že to přišlo. Jsou toho hromady, to normální děti doma nemají.

Tazatel

Moc děkuji za všechny informace.

Respondent

Jo, a ještě se s kolegyněmi skládáme na to, že mají nějakou drobnost i od nás. A to už je vážně všechno.

Tazatel

To je skvělé, ještě jednou moc děkuji za Váš čas.

Respondent

Není zač, na shledanou.

➤ **Rozhovor č. 4**

Tazatel

Dobrý den, tématem mé bakalářské práce jsou Vánoce v dětských domovech. Začala bych organizačně. Jak u vás vypadají rodinné skupinky? Víím, že existuje nějaký zákonný rámec. Ale zajímá mě, jaká je organizace u vás?

Respondent

My máme tři rodinné skupiny. V současné době je tady míň dětí - 11, jinak máme kapacitu 24. Z těch jedenácti nám tady zůstávalo letos zůstávalo 5 dětí. Jinak šly všechny domů. 5 dětí nám tady zůstávalo, takže pro ně děláme klasický Vánoce.

To znamená štědrovečerní večeři, ale ten Štědrý den nemáme čtyřadvacátého, ale třidvacátého, abychom se tady mohli všichni sejít. Děti mají normálně štědrovečerní večeři, to znamená: kapr, salát, rybí polívka, cukroví, štrúdl, vánočka. Je to klasicky. Dárky dostanou už v ten den předtím, a protože vlastně kolikrát potřebujeme i fotografie pro sponzory, takže na dárky mají ze zákona samozřejmě nárok ze 109/2002 zákona o ústavní ochraně a výchově. Takže to nakupují kolegyně. U těch malých dětí po zvážení u těch větších dětí, tam už samozřejmě po domluvě s těmi dětmi a potom sháníme dárky. Takže jsme zapojeni v Milý Ježíšku, to je přes internet. Takže tam naklepu ty dárečky a lidi, lidi si je zamlouvají a pak posílají dárečky. Zapojujeme se do krabice od bot, to je to samé. Potom máme ještě jedno obchodní centrum ve městě. Tam taky a strom splněných přání v Globusu. Takže toto jsou akce, které vlastně máme. No a pak se občas objeví někdo, jako třeba letos, přišel pán, který řekl, že si vždycky vybírá jedno dítě, které obdaruje. A tentokrát, protože je z našeho města, nebo tady z okolí, byť pracuje jinde, že bych chtěl každému dítěti udělat radost, tak nám dal darovací smlouvu na 20 000 Kč. Takže ty děti dostaly ještě nadstandardní dárky. Samozřejmě, že jo. U těch holčin, které jsou v pubertálním věku, je to oblečení. Jo a takový podobný věci. Takže si myslím, že si to letos teda děti moc užily, protože opravdu teda měly dárků teda hodně. No a pak je normální program mají normálně tu večeři, kde se teda sejdeme nejenom ty kolegyně sloužící, chodívám já chodívá ještě kolegyně, zdravotní sestřička...

Klasická večeře, pak jsou u stromečku. Takže tak, dostanou kopici, opravdu letos to bylo opravdu kopici, dárků dostali.

Tazatel

A tohle vše probíhá toho třidvacátého prosince? A čtyřadvacátého to u vás vypadá jak?

Hlavní vychovatelka

Čtyřadvacátého vypadá poměrně jako skoro běžný den. Kdy mají radost z těch dárků, mají pohádky, zas večeři, teda oběd, večeři, klasicky. Dělal si letos kuřecí řízky se zbylým bramborovým salátem, jo.

Tazatel

A přijde vám, že rodiče o děti jeví větší zájem v průběhu adventu, že je ten zájem zvýšený?

Hlavní vychovatelka

Jo určitě. Vlastně jsou ty děti, který nejdou vůbec, že jo? Protože nemají kam. Pak jsou děti, který teda jdou o velkých letních prázdninách, Vánocích a o jarních prázdninách. No a pak je skupina dětí, která chodí sem tam i na víkendy. Jako jo, takže tak.

Tazatel

Když děti odjedou na Vánoce, jsou tam po celé vánoční svátky i přes Silvestr nebo se vrací po tom štědrém dnu?

Hlavní vychovatelka

Většinou jsou tam přes, ale taky se vrátí před silvestrem, jo, to je individuální. Je to různý každý rok. Rok od roku je to prostě jiný.

Tazatel

A ještě v průběhu toho adventu. Dodržujete nějaké tradice jako Mikuláše, adventní věnec...?

Hlavní vychovatelka

Určitě, no to víte, že jo. Máme tady úplně všechno. Máme ohromný strom ve vestibulu, než jste šli sem, takže máme až sem do 1. patra ohromnej stromeček. Vlastně ohromnej stromeček je i ve škole. Pak mají teda na té skupince, kde ty děti zůstávají na tom dětském domově, tam mají krásnou jedličku. Taky vlastně celou od toho třiadvacátého, dvaadvacátého, vlastně nebo jednadvacátého, když si ho ozdobí ty děti, takže tam zůstává až do toho šestého, než si ho zase odzdobí zpátky.

Jo a štědrovečerní večeři a ty dárky děláme ve školní družině, která je prostornější a všichni se tam vejdem. Jinak advent máme tady mikulášskou nadílku, to máme i pro děti internátní, který když je to teda v týdnu, tak tady zůstávají. Jezdí nám sem dramatický kroužek ze střední zemědělské školy v Rudolfovský, už několik let máme takovou hezkou tradici, kdy přijedou a vlastně tady udělají Mikuláše čerty, andílky a děti dostanou klasickou nadílku. Jo a potom vlastně ty zvyky dodržujeme. Ještě se zúčastníme adventních trhů na náměstí tam máme charitativně stánek 4 dny vždycky je to čtvrtek, pátek, sobota, neděle a je pravda, že si dětičky tady nejenom z dětského domova, ale i ze školní družiny – docházející děti si vyrobí nějaké výrobky, které tam potom prodávají, že to je jako moc hezký myslím si, že ty tradice. Pečou cukroví, nejenom paní kuchařky upečou, ale každá ta rodinka si upeče své cukroví. Jo, každá vychovatelka upeče 2 až 3 druhy s těmi dětmi a nejenom že si pečou to cukroví na Vánoce, ale i v průběhu roku si pečou každý týden něco s těma dětičkama.

Tazatel

Mockrát děkuju, vy jste tak obsáhle povídala.

Respondent

Přes léto jezdíme do hotelu, staršího teda, na Šumavě, kde nám vycházejí vstříc. Samozřejmě to, když vás jede deset s plnou penzí. Tak už jako je to docela finančně náročný. A teď třeba paní na Silvestra volala, protože už jsme tam byli teda asi dvakrát. Volala, že má takovej nápad. Že tam má hodně hostů, že by udělali dražbu a to, co vydraží, že by nám schovali na ten náš pobyt. Až tam pojedeme příště, takže vlastně máme důvod tam jet i příště, protože tam máme 8 000 Kč. Je to takový příjemný.

Tazatel

To je moc milé.

Ještě jsem se zapomněla ještě zeptat. Zda s dětmi řešíte existenci Ježíška?

Respondent

Ty větší, samozřejmě, ty ví, že Ježíšek ne to. Máme tu ty dva malé chlapce tak ty ví, že Ježíšek, tam to zatím necháváme. A jedna holčina, co chodí teda vedle do školy, no tak ta přišla s tím, že Ježíšek není. Jo, je to jako v rodinách, podle toho prostě, jak, kde to dítě to slyší.

Tazatel

Jasně, takže to necháváte přirozeně plynout a nezasahujete do toho?

Respondent

Je to přirozený věkem. Dokud ty děti chodí do školky, ještě i ta 1. třída, tam ještě prostě věří, někdy i ta 2., no tam už je to takový na hraně. Děti, co jsou tady, jsou ve třídách s docházejícími dětmi. Takže co kde zaslechnou, tak tam zaslechnou. Jako vlastně doma.

Tazatel

Skvělé, moc děkuji. To je z mé strany všechno.

Respondent

Nemáte zač